

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**ZÁNİK ÚČASTI SPOLEČNÍKA VE SPOLEČNOSTI
S RUČENÍM OMEZENÝM**

Bc. Zina Černá

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**ZÁNİK ÚČASTI SPOLEČNÍKA VE SPOLEČNOSTI
S RUČENÍM OMEZENÝM**

Bc. Zina Černá

Vedoucí práce: JUDr. Anna Outlá

Katedra obchodního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

„Inde datae leges, ne firmior omnia posset.“

Proto jsou zákony dány, aby silnější nemohl všechno.

Ovidius

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 27. března 2013

.....

OBSAH

1 Úvod	1
2 Znaký společnosti s ručením omezeným	3
2.1 Historický exkurz	3
2.2 Rysy a význam společnosti s ručením omezeným	4
2.3 Obchodní podíl	5
3 Právní postavení společníků	7
3.1 Práva společníků	7
3.2 Povinnosti společníků	8
4 Zánik účasti společníka ve společnosti	10
4.1 Zánik společnosti	10
4.1.1 S likvidací	12
4.1.2 Bez likvidace	14
4.1.2.1 Fúze	14
4.1.2.2 Zrušení společnosti převodem obchodního jmění na společníka	15
4.1.2.3 Rozdělení společnosti	15
4.2 Smrt fyzické osoby	15
4.3 Zánik právnické osoby	19
4.3.1 Zánik právnické osoby bez právního nástupce	19
4.3.2 Zánik právnické osoby s právním nástupcem	20
4.4 Převod obchodního podílu	21
4.4.1 Smlouva o převodu obchodního podílu	22
4.4.2 Převod obchodního podílu na jiného společníka	25
4.4.3 Převod obchodního podílu na třetí osobu	28
4.4.4 Zastavení obchodního podílu	30
4.5 Dohoda o ukončení účasti společníka	30
4.6 Vyloučení společníka v kadučním řízení	32
4.6.1 Vkladová a příplatková povinnost	32
4.6.2 Kaduční řízení	33
4.7 Vyloučení společníka rozhodnutím soudu	35
4.8 Zrušení účasti společníka soudem	40
4.9 Rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek společníka	43
4.9.1 Prohlášení konkursu na majetek společníka ve vícečlenné společnosti	43
4.9.2 Prohlášení konkursu na majetek společníka v jednočlenné společnosti	45
4.10 Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku	46
4.11 Výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka	47
4.12 Vydání exekučního příkazu k postižení podílu	49
4.13 Doručení vyzoomění o neúspěšné opakované dražbě	49
5 Následky zániku účasti společníka ve společnosti	50
5.1 Uvolněný obchodní podíl	50
5.2 Právo na vypořádací podíl	52

6 Španělská právní úprava	54
6.1 Základní znaky společnosti s ručením omezeným - sociedad de responsabilidad limitada (S. R. L.)	54
6.2 Zánik účasti společníka v S. R. L.	55
6.2.1 Dobrovolný zánik účasti ve společnosti-separace	55
6.2.2 Nucený zánik účasti ve společnosti - vyloučení	57
6.3 Další zániky účasti společníka	57
6.3.1 Převod obchodního podílu	57
6.3.1.1 Převod obchodního podílu inter vivos	58
6.3.1.2 Nucený převod obchodního podílu	59
6.3.1.3 Převod obchodního podílu mortis causa	59
6.4 Následky ukončení účasti společníka ve společnosti	59
7 Závěr	61
8 Seznam použité literatury	63
8.1 Monografie	63
8.2 Judikatura	65
8.3 Právní předpisy	65
8.4 Internetové zdroje	66
8.5 Odborná stat'	66
9 Resumé	67

1 Úvod

Cíl této diplomové práce s názvem „Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným“ je zřejmý. Snažila jsem se o vymezení a bližší specifikování jednotlivých možností, jak je možné dosáhnout toho, aby účast na společnosti zanikla. Některé zániky účasti totiž zákon výslovně uvádí, jiné jen mlčky předpokládá. Obchodní zákoník je v tomto ohledu poněkud roztříštěný a já se proto snažila o to, abych popsala jednotlivé možnosti zániku účasti jasně, přehledně a srozumitelně.

Téma jsem si vybrala z toho důvodu, že tento typ kapitálové společnosti je jedním z nejoblíbenějších typů zakládaných společností, tudíž i z nejrozšířenějších, a proto si myslím, že tuto materii řeší mnoho právních kanceláří a soudů. Myslím si, že pro budoucí uplatnění v právním prostředí obchodního práva je v dnešní době nezbytné znát jednotlivé možnosti, jak zanikne společníkovi účast na společnosti s ručením omezeným a jaké to má pro něj a pro společnost následky.

Myslím si, že problému zániku účasti ve společnosti není věnováno dostatek pozornosti a mám za to, že každý budoucí společník ve společnosti s ručením omezeným by si měl před vstupem do společnosti zjistit, jaké možnosti se naskýtají, pokud by chtěl společnost opustit, ale také kdy ho může sama společnost nebo soud vyloučit. Měl by věnovat pozornost nejen stanovám společnosti, ale také obchodnímu zákoníku, jelikož ten některé možnosti zániku účasti výslovně zakazuje, například vystoupení společníka ze společnosti. I kdyby tedy stanovy tento institut upravovaly a umožňovaly, nebylo by možno ze společnosti vystoupit jednostranným právním úkonem.

Na začátku této práce, v kapitolách dvě a tři, jsem jen okrajově přiblížila historii s. r. o., základní rysy a význam tohoto typu společnosti a pojem obchodní podíl. Dále jsem se věnovala právnímu postavení společníka ve společnosti, tedy jeho právům a povinnostem. Myslím si, že tato témata před hlavní statí byla vybrána s velkou pozorností, jelikož pro hlavní část práce bylo velmi důležité vysvětlení a objasnění některých termínů, které mají velkou souvislost se zánikem účasti ve společnosti. Příkladem může být jak pojem vkladová povinnost společníka (její nesplnění může být důvodem pro vyloučení společníka ze společnosti v kadučním řízení), tak i pojem obchodní podíl (převod nebo přechod obchodního podílu je jedním z důvodů zániku účasti společníka ve společnosti). Ovšem jak již bylo řečeno

výše, těmto tématům jsem se věnovala jen okrajově z důvodů objasnění některých pojmů a jakéhosi úvodu do hlavní části mé práce.

Hlavní část mé práce se tedy věnuje jednotlivým zánikům účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Jednotlivé kapitoly jsou pro přehlednost celé práce někdy rozděleny do podkapitol v závislosti na podrobnosti daného tématu. V této části práce jsem vycházela nejen z platné právní úpravy a odborných publikací, ale také z judikatury zejména Nejvyššího soudu, jehož rozhodnutí ohledně zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným jsou na jednu stranu někdy velice přínosná a sjednocují výklad zákona, který bývá občas velmi obecný, na druhou stranu se vyskytují i rozhodnutí, která mohou být sporná.

V další kapitole se zabývám následky zániku účasti společníka ve společnosti, konkrétně tedy jaké má společnost možnosti naložit s uvolněným obchodním podílem a dále také povinností společnosti vyplatit společníku vypořádací podíl, jehož účast zanikla určitým způsobem.

Poslední část mé práce pojednává o tom, jaké typy zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným jsou ve španělské právní úpravě. Zde jsem vycházela hlavně ze zákona o kapitálových společnostech a některých odborných statí na internetu, jelikož k relevantní literatuře jsem neměla možnost se dostat i z toho důvodu, že španělská právní úprava prošla v roce 2010 značnou změnou. Jsem přesvědčena o tom, že je důležité pracovat se zahraniční literaturou a se zahraniční právní úpravou, a to nejen z důvodu, aby bylo možné posoudit a kriticky zhodnotit, která právní úprava obsahuje „lepší“ právní instrumenty pro zánik účasti společníka ve společnosti, ale také z důvodu inspirace *de lege ferenda*. Celá práce je zpracována metodou komparativní a deskriptivní, v závěru metodou interkulturní a evaluační.

2 Znaky společnosti s ručením omezeným

2.1 Historický exkurz

První zákonná úprava týkající se společnosti s ručením omezeným pochází z Německa z roku 1892, kdy byl ustanoven zákon týkající se společnosti s ručením omezeným,¹ který byl *lex specialis* k obchodnímu zákoníku (*Handelsgesetzbuch*). Význam tohoto zákona je zřejmý, jelikož s několika úpravami platí dodnes.²

Potřeba upravit nový typ společnosti vznikla z chybějící formy společnosti, která by byla modifikováním kapitálové a osobní společnosti. To znamená těsnějším spojením společníků než je obvyklé v akciové společnosti a zároveň omezením ručení za závazky, které není pro osobní společnosti charakteristické.³

Co se týká českých zemí, tak v roce 1906 začal platit pro neuherské části Rakouska-Uherska zákon č. 58/1906 ř. z., *o společnosti s ručením omezeným*. V roce 1918 se vznikem Československa byl tento zákon pouze převzat pro České země, pro Slovensko a Podkarpatskou Rus byly převzaty Uherské zákony. O dva roky později byl tento zákon z roku 1906 pouze novelizován a rozšířila se působnost i na již zmiňované Slovensko a Podkarpatskou Rus. Zákon č. 58/1906 ř. z. byl účinný až do roku 1950, kdy bylo v důsledku politických změn zcela potlačeno soukromé podnikání a novým obchodním zákoníkem byl tento zákon o společnosti s ručením omezeným zrušen.

Obrat nastal v roce 1989, kdy se po 40-ti letech do českého právního řádu vrací institut společnosti s ručením omezeným s potřebou rozvoje tržní ekonomiky v hospodářském zákoníku z roku 1990. Finální úprava platná dodnes se nachází v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, kterým byl zrušen hospodářský zákoník.⁴

¹ *Das Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (zkráceně GmbH-Gesetz)*

² Německé obchodní právo [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.nemeckepravo.cz/2/37-nemecke-pravo-obecne/97-nemecke-obchodni-pravo.html>>.

³ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 182

⁴ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 14

2.2 Rysy a význam společnosti s ručením omezeným

Společnosti s ručením omezeným přiznáváme statut právnické osoby (§56 odst. 1 ObchZ.). Zajímavou úvahou může být, mezi který typ právnické osoby, uvedených v §18 občanského zákoníku, můžeme zařadit společnost s ručením omezeným. Mezi sdružení fyzických a právnických osob, tzv. korporace (§18 odst. 2, písm. a) ObčZ.) nebo mezi jiné subjekty o kterých to stanoví zákon (§18 odst. 2, písm. d) ObčZ.)? Problém tkíví totiž v tom, že společnost s ručením omezeným může mít pouze jednoho zakladatele nebo můžou být veškeré podíly spojeny v rukou jedné osoby, tudíž by to již nebylo sdružení. Literatura se s tím vypořádává různě, nicméně závěr můžeme shrnout do poznatku, že i v případě unipersonální společnosti jde o korporaci a tento fakt můžeme považovat za jakousi výjimku z pravidla.⁵

Společnost s ručením omezeným je společnost kapitálového typu, avšak není pravou kapitálovou společností, jelikož se v její úpravě objevují některé prvky osobních obchodních společností, např. omezená převoditelnost obchodního podílu, omezené ručení společníků za závazky apod. Za porušení závazků odpovídá společnost s ručením omezeným celým svým majetkem.⁶

Mezi hlavní znaky a obecně uznávané rysy s.r.o. patří: vkladová povinnost (s tím souvisí určení míry podílení se jednotlivých společníků na jejím zisku), vytvoření základního jmění, vytvoření povinných vnitřních orgánů společnosti (jednatel a valná hromada), dalším rysem je, že váha hlasu každého společníka je ovlivněna jeho účastí na základním jměním (neplatí vždy, společenská smlouva může určit jiný poměr, viz. §127 odst. 2 ObchZ.),⁷ dále také princip jediného obchodního podílu a jediného vkladu jednoho společníka, nemožnost vystoupit jednostranným právním úkonem společníka.⁸ Posledním znakem, pro účely této práce nejvýznamnějším, že je zde možnost převodu a přechodu obchodního podílu, i když s určitým omezením.

Co se týká významu společnosti s ručením omezeným, můžeme jistě říci, že je to jeden z nejvíce vydařených a oblíbených typů společnosti, o čemž svědčí i počet

⁵ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 14

⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLIOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 7

⁷ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 15-16

⁸ DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 31

nově vzniklých společností a jejich vzájemný poměr. Například v roce 2010 vzniklo 24 158 společností⁹, z toho celých 22 450 bylo společností s ručením omezeným.¹⁰

V čem můžeme spatřovat její oblibu? Jistě v tom, že je zde striktně odděleno osobní vlastnictví od společenského jmění a také poměrně nízký základní vklad.

2.3 Obchodní podíl

Obecnou definici obchodního podílu můžeme najít v §61 odst. 1 ObchZ., speciální úpravu pro s.r.o. v §114 odst. 1 ObchZ.: „*Obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti.*“ Společník může s využitím obchodního podílu tedy vykonávat práva, která jsou spojena s vlastnictvím podílu. Obchodní podíl je předmětem právních vztahů¹¹ a jak dovodil Nejvyšší soud ČR, „*s obchodním podílem v s.r.o. je ve smyslu §118 odst. 1 ObčZ. spjata jiná majetková hodnota a jako taková může být předmětem občanskoprávních vztahů.*“¹²

Na obchodní podíl můžeme nahlížet ze dvou stran, z kvalitativní a z kvantitativní. Kvalitativní stránka je definována právy a povinnostmi společníka, zatímco kvantitativní je charakterizována slovně účastí, neboli míry účasti a charakterizujeme-li ji číselně, tak je to poměrná hodnota vkladu k základnímu kapitálu společnosti.¹³ Což nám demonstruje druhá věta §118 odst. 1 ObchZ. : „*Jeho výše (pozn. obchodního podílu) se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak.*“ Tato kvantitativní stránka vymezuje rozsah a míru způsobilosti společníka ovlivnit nejen činnost společnosti, ale podílet se i na výsledcích hospodaření.

Nynější právní úprava nepřipouští možnost vlastnit více obchodních podílů jedním společníkem, což znamená že pokud společník zvýší svůj vklad, zvýší se jeho podíl, nikoli že nabude další podíl. Tento princip nazýváme kritérium jednotnosti. Tento princip se uplatňuje i v §109 odst. 2 ObchZ., kde je uvedeno, že „*každý společník se může účastnit na základním vkladu pouze jednou.*“

⁹ Počet obchodních společností [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mediafax.cz/ekonomika/3221194-Pocet-obchodnich-spolecnosti-v-CR-se-vloni-zvysil-o-5-4-procenta>>.

¹⁰ ČEKIA: Navzdory krizi se Češi podnikat nebojí [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.cekia.cz/cz/archiv-tiskovych-zprav/205-tz110125>>.

¹¹ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 73

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 700/2004 ze dne 20. července 2004.

¹³ FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, str. 299-300

Na druhou stranu, jeden obchodní podíl může vlastnit více osob, které mají tento podíl ve společném majetku a na vztahy mezi nimi se aplikují přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o spoluvlastnictví, i přesto, že dikce občanského zákona v §136 odst. 1 říká, že „*věc může být v podílovém spoluvlastnictví více vlastníků.*“ A jak bylo řečeno výše, obchodní podíl není věcí, nýbrž jinou majetkovou hodnotou, ovšem zde byla jasná snaha zákonodárce upravit vztahy mezi spoluvlastníky alespoň tímto způsobem, jelikož obchodní zákoník není v této otázce zrovna obsáhlý.¹⁴

Na osoby vlastníci jeden obchodní podíl se hledí jako na společníka jediného, proto také svá práva spojená s obchodním podílem mohou vykonávat jen pomocí svého společně zvoleného zástupce, ať už z řad spoluvlastníků, nebo pomocí osoby třetí.¹⁵ Z toho můžeme také dovodit, že zde neplatí omezení v počtu společníků společnosti na padesát, jelikož jeden obchodní podíl může vlastnit třeba šedesát spoluvlastníků.

¹⁴ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 81-82

¹⁵ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 208

3 Právní postavení společníků

Pro účely této práce je dle mého názoru nutné vymezit alespoň zhruba jednotlivá práva a povinnosti společníků, jelikož souvisí i se zánikem účasti společníka ve společnosti. Jak již bylo řečeno výše, práva a povinnosti společníka tedy vyplývají z kvalitativní stránky obchodního podílu.

3.1 Práva společníků

Literatura rozděluje práva společníků různě, ať už na práva základní a doplňková¹⁶ nebo na práva majetková a osobní.¹⁷ Shoda panuje ve zvláštních právech tzv. menšinových (minoritních).

Mezi základní a majetkové právo jistě můžeme řadit právo na podíl na zisku. Je to jedna z hlavních funkcí kapitálové obchodní společnosti, zhodnotit investice společníka, za předpokladu, že společnost vykázala zisk a tento zisk není použit k jiným účelům, např. k tvorbě a doplnění rezervního fondu. Zisk se dělí mezi společníky v poměru jejich obchodních podílů, nedohodnou-li si ve společenské smlouvě něco jiného.¹⁸ Nelze si však sjednat takové podíly, které by byly v rozporu s ustanovením §265 ObchZ., tzn. „v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku.“¹⁹

Dalším majetkovým právem je právo na vypořádání se společností, které zahrnuje jak právo na vypořádací podíl, ke kterému dochází při zániku účasti společníka na společnosti, tak právo na podíl na likvidačním zůstatku, který se poskytuje při zániku samotné společnosti. Těmto právům se budu podrobněji věnovat v hlavní části své práce.

Neméně důležitým je oprávnění hlasovací a kontrolní, jež jsou zakotvena v §122 a v §127 ObchZ. K těmto právům slouží valná hromada jakožto nejvyšší orgán společnosti, jejímž prostřednictvím může společník hlasovat hlasem odvozeným od velikosti svého vkladu, přičemž každému náleží jeden hlas za 1000 Kč, ledaže společenská smlouva nestanoví jinak. Samozřejmě se společník může účastnit již na samotném chodu společnosti a to například možností být jmenován jako jednatel

¹⁶ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 77

¹⁷ POKORNÁ, J.: Subjekty obchodního práva. 1. vydání. Brno: DIOXER, 1997, str. 170

¹⁸ §123 odst. 1 ObchZ.

¹⁹ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 117-118

společnosti nebo jako člen dozorčí rady.²⁰ Mezi další demonstrativně uvedená práva v §122 ObchZ., která nejsou závislá na kvantitativním rozsahu obchodního podílu, jsou např. právo nahlížet do dokladů společnosti a právo požadovat informace o záležitostech společnosti. Spornou otázkou ale zůstává, zda lze požadovat informace o obchodním tajemství.²¹ Dle mého názoru by to bylo možné, ovšem společnost by se měla nějak ochránit před zneužitím od společníka, kterému bylo obchodní tajemství vyzraženo, např. pod podmínkou mlčenlivosti a pod podmínkou zákazu konkurence.

Otázka menšinových práv společníků má smysl v tom, aby se alespoň trochu chránila práva menšinových vlastníků. Ovšem u této formy obchodní společnosti nemají menšinová práva tak zásadní význam jako u akciových společností.²² Jediným ustanovením, týkajících se minoritních vlastníků, je v obchodním zákoníku §129 odst. 2, které dává oprávnění těm společníkům, jejichž vklady dosahují alespoň 10%, svolat valnou hromadu. Nesejde-li se valná hromada do jednoho měsíce od doručení žádosti, mohou ji tito společníci svolat sami. Toto ustanovení zde ale nemusí být pouze pro menšinové společníky. Lze odvodit, že toto právo je zde pro všechny, kteří splňují výše uvedenou podmínku základního vkladu.²³ Zároveň může být i řešením v situaci, kdy jsou jednatele nečinní a nesvolávají valnou hromadu v daných termínech.²⁴

3.2 Povinnosti společníků

Mezi základní zákonné povinnosti společníků patří jistě povinnost vkladová, neboli ilační, jelikož z těchto vkladů je vytvářen povinný základní kapitál společnosti.²⁵ Výše vkladů společníků může být různá, minimálně je však stanoven limit 20 000 Kč na společníka a tato částka musí být dělitelná celým tisícem. Vklad může být také nepeněžitý.²⁶

²⁰ POKORNÁ, J.: *Subjekty obchodního práva*. 1. vydání. Brno: DIOXER, 1997, str. 170

²¹ ELIÁŠ, K.: *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 117

²² ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 204

²³ POKORNÁ, J.: *Subjekty obchodního práva*. 1. vydání. Brno: DIOXER, 1997, str. 170

²⁴ FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. *Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl*. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, str. 330

²⁵ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 195

²⁶ §109 ObchZ.

Co se týká ručební povinnosti, tak „společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení zaniká.“²⁷ Pokud tedy není společnost schopna splnit své závazky, pak může věřitel požadovat na společníkovi svůj nárok v rozsahu, v jakém ručí společník za závazky společnosti. Společník má obdobné postavení jako ručitel, který se zaručil za závazek dlužníka podle §303 ObchZ.²⁸

O příplatkové povinnosti můžeme hovořit tehdy, je-li dohodnuta ve společenské smlouvě, nebo pokud ji chce společník dobrovolně poskytnout a valná hromada s tímto příplatkem souhlasí. Tento příplatek, který může být použit na vytvoření vlastního kapitálu, nemá vliv na výši základního kapitálu. Příplatek na rozdíl od vkladové povinnosti může být pouze peněžitý a jeho celková hodnota může být maximálně rovna polovině základního kapitálu.²⁹

Ze zásad poctivého obchodního styku můžeme odvodit další povinnosti zahrnuté pod požadavek loajality a to ať už povinnost uchovávat informace důležité pro chod podniku v tajnosti, tak i dbát o dobré jméno společnosti třeba tím, že společník bude upřednostňovat blaho společnosti před svým vlastním.³⁰

Další povinností je povinnost akceptovat usnesení valné hromady i v případě, že společník s rozhodnutím nesouhlasí a nehlasoval pro něj.³¹

²⁷ §106 odst. 2 ObchZ.

²⁸ „Kdo věřiteli písemně prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek, stává se dlužníkovým ručitelem.“ In: BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 8-9

²⁹ §121 ObchZ.

³⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 199-200

³¹ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 77

4 Zánik účasti společníka ve společnosti

V hlavní části této práce se budu věnovat jednotlivým možnostem zániku účasti společníka ve společnosti. Jednotlivé způsoby bychom mohli rozdělit do několika kategorií. V první kategorii bychom mohli rozlišit na zánik účasti na společnosti vyvolaný právní událostí (což je v tomto případě pouze smrt společníka), nebo vyvolaný právním úkonem (dvoustranný - převod obchodního podílu, vícestranný – dohoda společníků). Nutno dodat, že pokud zanikne právnická osoba, která je společníkem společnosti na základě právní události (např. uplynutím času), pak její účast zaniká až rozhodnutím příslušného orgánu o vymazání z obchodního rejstříku. V další kategorii můžeme rozlišit zánik účasti na dobrovolný (dohoda, převod) nebo na nucený (vyloučení společností nebo soudem). Také můžeme rozlišovat zánik účasti společníka za trvání společnosti nebo zánik účasti společníka v důsledku zániku společnosti.³²

Výčet uvedený v obchodním zákoníku, jak může zaniknout účast společníka ve společnosti, je taxativní, tzn. ani společenská smlouva, ani valná hromada, nemohou rozšířit důvody zániku. Co se týká následků zániku účasti, ty jsou různé v závislosti na tom, k jakému typu zániku dojde. Například převádí-li společník svůj obchodní podíl, pak jeho prodejem mu již nevzniká nárok na vypořádací podíl od společnosti. Ovšem při jiném typu zániku účasti, např. při vyloučení společníka ze společnosti, mu vzniká automaticky právo na vypořádací podíl. Někdy také obchodní podíl nabude rovnou nový společník (může i stávající, jemuž se zvětší obchodní podíl), někdy nabude obchodní podíl sama společnost, která má zákonnou povinnost s ním do určité doby nějak naložit.

4.1 Zánik společnosti

Jedním ze způsobů zániku účasti společníka ve společnosti je zánik samotné společnosti. Aby mohla společnost zaniknout, je potřeba ji nejprve zrušit. Důvody zrušení mohou být obecné a zvláštní. Obecné důvody, uvedené v §68 odst. 3 ObchZ., bychom mohli dále diverzifikovat na dobrovolné a nucené zrušení společnosti.

Mezi dobrovolné zrušení společnosti můžeme zařadit uplynutí doby, na kterou byla společnost založena a dosažení účelu, pro který byla založena. Tento

³² ELIÁŠ, K.: Obchodní společnosti. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1994, str. 287

způsob zániku je možný, opírá-li se zrušení o ustanovení ve společenské smlouvě.³³ Dalším dobrovolným důvodem zániku, jistě nejčastějším, je zrušení společnosti rozhodnutím společníků nebo orgánu společnosti, ať už z jakýkoli příčin, např. hospodářských, dle ustanovení §68 odst. 3, písm. c) ObchZ.³⁴

Nucené zrušení společnosti nastává dnem rozhodnutí soudu o zrušení (případně nabytím právní moci tohoto rozhodnutí)³⁵, dále „zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující.“³⁶

Zrušení podle §68 odst. 3, písm. e), kdy se společnost zrušuje dnem „zániku společnosti, pokud dochází k zániku společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo v důsledku rozdělení,“ je dle mého názoru nezařaditelné ani do jedné skupiny, neboť toto zrušení může nastat jak dobrovolně, tak nuceně.

Co se týká zvláštních důvodů zániku společnosti, řadíme tam ty, které se týkají výlučně společnosti s ručením omezeným a nalezneme je v §151 ObchZ. Společníci mají tedy právo domáhat se soudu zrušení společnosti pro důvody, které jsou obsaženy ve společenské smlouvě. Nejsou-li tam žádné důvody, pro které je možno domáhat se na zrušení společnosti, nelze ji zrušit.³⁷ A dále lze společnost zrušit z důvodů, které upravuje společenská smlouva.³⁸

Další zvláštní důvod týkající se společnosti s ručením omezeným můžeme najít v ustanovení §113 odst. 6 ObchZ., kdy soud může i bez návrhu zrušit společnost a nařídit její likvidaci, nepřevedl-li se obchodní podíl vyloučeného společníka na společnost a nerozhodla-li valná hromada do šesti měsíců od vyloučení společníka „o snížení základního kapitálu o vklad společníka nebo o tom, že ostatní společníci převezmou jeho obchodní podíl v poměru svých podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu.“ Více o této materii je pojednáno v kapitole 5.

³³ Viz §62 odst. 2 ObchZ.: „Není-li při založení obchodní společnosti výslovně určeno, že se zakládá na dobu určitou, platí, že byla založena na dobu neurčitou.“

³⁴ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 77

³⁵ Viz §68 odst. 6 ObchZ., kde jsou taxativně vymezeny důvody, kdy může soud na návrh rozhodnout o zrušení společnosti.

³⁶ §68 odst. 3 písm. f) ObchZ.

³⁷ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 326-363

³⁸ Společenská smlouva může jako zrušovací důvod společnosti uvádět například smrt společníka, ale již by nemohla uvést důvod vystoupení společníka, jelikož nesmí být v rozporu s kogentními ustanoveními. Zákaz vystoupení společníka je uveden v §148 odst.1 ObchZ. Viz ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 248

Poslední zvláštní důvod v §119 ObchZ. dává opět možnost soudu i bez návrhu zrušit společnost s likvidací, nesplní-li společník, kterému se spojily v jeho rukou všechny obchodní podíly, povinnost splatit všechny peněžité vklady nebo povinnost převést část obchodního podílu na jinou osobu do tří měsíců od spojení těchto podílů.

Co se týká formy zrušení společnosti, rozlišujeme formu zrušení s likvidací a bez likvidace. Společnost obecně zaniká dnem výmazu z obchodního rejstříku.

4.1.1 S likvidací

Pod pojmem likvidace³⁹ rozumíme „*zvláštní, zákonem upravené mimosoudní řízení - ať již dobrovolné či nucené - poté, co bylo rozhodnuto o ukončení podnikatelské činnosti.*“⁴⁰

Tento postup nastupuje vždy, nestanoví-li zákon výslovně, že není třeba likvidace. Smyslem likvidace je „*vyjasnit majetkové poměry společnosti a vyčistit její vztahy.*“⁴¹ Znamená to tedy, že se zastaví komerční aktivita společnosti, ukončí se dosavadní obchody, zjistí se aktiva a závazky a ty se vypořádají.⁴² Je to vlastně postup prodeje majetku společnosti, „*jeho převod na peněžní prostředky, vypořádání závazků a rozdělení eventuelního likvidačního zůstatku.*“⁴³

Po skončení likvidace sestaví likvidátor účetní závěrku, uzavře účetní knihy, vypracuje zprávu o průběhu likvidace a návrh na rozdělení likvidačního zůstatku, což je čistý majetkový zůstatek určen k rozdělení mezi společníky. Nelze jej vyplácet pomocí záloh a může být rozdělen až po uspokojení všech věřitelů.⁴⁴ Jsou-li některé pohledávky věřitelů pochybné nebo nejsou-li ještě splatné, je nutno poskytnout před rozdělováním likvidačního zůstatku těmto věřitelům „*odpovídající jistotu ve smyslu ust. §556 ObčZ.*“⁴⁵

³⁹ Latinský pojem *liquere* znamená „*stát se čistým, průhledným*“. Viz ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 217

⁴⁰ JASANSKÝ, J., BÁČA, J., MACEK, J. et al. Ukončení podnikání obchodních společností, družstev a státních podniků. Ostrava: MONTANEX a. s., 1997, str. 11

⁴¹ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 78

⁴² ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 217

⁴³ JASANSKÝ, J., BÁČA, J., MACEK, J. et al. Ukončení podnikání obchodních společností, družstev a státních podniků. Ostrava: MONTANEX a. s., 1997, str. 11

⁴⁴ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 82

⁴⁵ „*Nikdo není povinen přijmout věc nebo právo jako jistotu do částky vyšší, než kolik činí dvě třetiny jejich odhadní ceny.*“ In: DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 375

Právo společníka na likvidační podíl vyplývá z ustanovení §68 odst. 4 ObchZ. a také z §153 ObchZ., jež dále upravuje výši tohoto likvidačního podílu, který se určuje poměrem obchodních podílů. Společenská smlouva ovšem může stanovit i jinou výši podílů, čímž zakládá nerovné postavení mezi společníky. Společníci tedy mohou určit naprosto jiná pravidla pro určení likvidačního zůstatku, která nezohledňují ani výši vkladu, ani výši obchodního podílu a mohou tak učinit jak ve vztahu ke všem společníkům, tak pouze ve vztahu k některým. Ke zvýhodnění některého společníka dochází například v tom případě, že se na provozu společnosti podílí osobně nebo má pro společnost mimořádnou hodnotu. Nutno dodat, že odchýlení se ve společenské smlouvě od poměru obchodních podílů nesmí být opět v rozporu s poctivým obchodním stykem a musí být nějak racionálně zdůvodněno.⁴⁶

Návrh na rozdělení likvidačního zůstatku předkládá likvidátor valné hromadě, jakožto orgánu nejvyššímu. Ta není vázána předloženým návrhem a může rozhodnout jak podle zákonné dikce §153 ObchZ.⁴⁷, tak i jinak, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného. Valná hromada je pak vázána společenskou smlouvou.⁴⁸ V případě, že společník nesouhlasí s výší svého likvidačního podílu, může se obrátit na soud, aby přezkoumal jeho výši. Toto právo musí společník uplatnit v prekluzivní lhůtě tří měsíců od projednání nebo zveřejnění výše jeho podílu na likvidačním zůstatku likvidátorem.⁴⁹ Pokud by soud uznal, že rozdělení podílů je v rozporu s dobrými mravy nebo odporuje zásadám poctivého obchodního styku, soud by toto ujednání prohlásil za neplatné a likvidátor by musel zpracovat nový návrh na rozdělení likvidačního zůstatku již v souladu se zákonným ustanovením týkající se rozdělení likvidačního zůstatku podle obchodních podílů.⁵⁰

Je zde ale také možnost, že se všichni společníci dohodnou na jiném naložení se získaným likvidačním zůstatkem, podmínkou ale je, aby se na tom shodli všichni společníci, protože se jedná o změnu společenské smlouvy podle §141 odst. 2 ObchZ. Naskýtá se zde celá řada možností, jak naložit s likvidačními zůstatky, například darovat je na charitativní účely.⁵¹

⁴⁶ Podíl na likvidačním zůstatku obchodní společnosti [online]. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_200.htm>.

⁴⁷ „Při zrušení společnosti s likvidací má každý společník nárok na podíl na likvidačním zůstatku. Tento podíl se určuje poměrem obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného.“

⁴⁸ DVOŘÁK, T.: Valná hromada s. r. o. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 76

⁴⁹ §75 odst. 2 ObchZ.

⁵⁰ Podíl na likvidačním zůstatku obchodní společnosti [online]. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_200.htm>.

⁵¹ DVOŘÁK, T.: Valná hromada s. r. o. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 76

4.1.2 Bez likvidace

Společnost je zrušena bez likvidace ve dvou situacích. První z nich nastane, vstoupí-li společnost do konkursu, jelikož poté se vypořádává majetek pod dozorem konkursního soudu. Druhou situací je, zrušuje-li se společnost s právním nástupcem.⁵² Zrušuje-li se společnost s právním nástupcem, mohou nastat tyto skutečnosti: fúze, zrušení společnosti převodem obchodního jmění na společníka nebo rozdělení společnosti.

4.1.2.1 Fúze

Co se týká fúze s.r.o., rozlišujeme fúzi sloučením a splynutím, kdy může fúzovat více společností, avšak nástupnickou společností může být pouze společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost. Obchodní jmění zanikající společnosti přechází na novou společnost.

Je-li spojována akciová společnost se společností s ručením omezeným a ta je také nástupnickou společností, jsou akcionářům vyměněny akcie za obchodní podíly. Ti akcionáři, kteří nesouhlasili s fúzí, mohou vystoupit ze společnosti a mají právo na vypořádací podíl, jehož výši musí posoudit znalec.⁵³ Projekt fúze musí určit výměnný poměr, tzn. jak velký bude obchodní podíl a výše vkladu za určitý počet akcií. Výše doplatku ovšem nesmí překročit 10% základního kapitálu nebo 10% z částky zvýšení základního kapitálu.⁵⁴

Je-li nástupnickou společností akciová společnost, jsou společníkům s.r.o. vyměněny obchodní podíly za akcie nástupnické společnosti, kdy platí stejné pravidlo jako když je nástupnickou společností s.r.o., totiž že projekt fúze musí určit výměnný poměr, tzn. kolik akcií jaké podoby, druhu, formy a jmenovité hodnoty obdrží společník s.r.o. výměnou za svůj obchodní podíl. Výše doplatku opět nesmí překročit 10% výše jmenovité hodnoty akcií, které mají být vyměněny.⁵⁵ Zaniká-li společnost s ručením omezeným, je potřeba souhlasu všech společníků.⁵⁶

⁵² ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 83

⁵³ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, §164

⁵⁴ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, §155, odst. 3

⁵⁵ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, §155, odst. 2

⁵⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 334

4.1.2.2 Zrušení společnosti převodem obchodního jmění na společníka

V tomto případě přebírá do svých rukou obchodní jmění, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů jediný společník, jehož obchodní podíl představuje alespoň 90% základního kapitálu. Tento společník musí být zapsán v obchodním rejstříku.⁵⁷ Co se týká vypořádání ostatních společníků, jejichž účast zaniká, musí být „*přiměřené*“ a jeho výše musí být posouzena znalcem, kterého jmenuje soud. Do jednoho měsíce ode dne zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku se vyplatí tento vypořádací podíl, právo na něj se nepromlčuje.⁵⁸

4.1.2.3 Rozdělení společnosti

Rozdělení společnosti může mít formu rozštěpení nebo odštěpení. Při odštěpení společnost nezaniká, ale část jejího jmění přechází na nástupnickou společnost. Rozdělení společnosti s ručením omezeným je blíže specifikováno v části třetí zákona č. 125/2008 Sb., *o přeměnách obchodních společností a družstev*.

Rozděluje-li se společnost rozštěpením, pak dosavadní společnost zaniká a její jmění přechází na nástupnické společnosti. Společníci staré společnosti se stávají společníky nových společností. Při rozdělení společností se postupuje obdobně jako při přeměně společností.⁵⁹

4.2 Smrt fyzické osoby

Co se týká dědění obchodního podílu, ze zákona to možné je, ale společenská smlouva může tento proces po smrti společníka vyloučit, viz ustanovení §116 odst. 2 a 3 ObchZ. Právní úprava před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. stála na opačných principech, tzn. společenská smlouva musela výslovně připustit přechod obchodního podílu a byla zde povinnost dědice se o svou účast ve lhůtě stanovené přihlásit.⁶⁰

⁵⁷ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 334

⁵⁸ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 258-259

⁵⁹ DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 573-574

⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 394

Dědění podílu ale nelze vyloučit u společnosti, která má pouze jednoho společníka. Nastal-li by případ, že se všechny obchodní podíly spojí v rukou jednoho společníka a společenská smlouva by obsahovala ustanovení o nemožnosti dědění obchodního podílu, nebude možno toto ustanovení použít až do doby, kdy se obchodní podíl opět rozdělí.⁶¹ Dřívější úprava před již zmíněnou novelou přinášela problémy, jelikož pokud nebylo ve společenské smlouvě umožněno dědění právě toho jednoho podílu, tak muselo dojít k likvidaci společnosti.⁶²

Budeme-li se zabývat otázkou, zda lze vyloučit dědění jen některého podílu, literatura dochází ke stejnému závěru. M. Bartošíková dochází zprvu k jednoduchému závěru, že nevylučuje-li to obchodní zákoník, je možné to připustit, ovšem tento závěr nepostačuje. Obchodní zákoník připouští v některých případech nerovné postavení společníků, ovšem musí to být podloženo rozumnými důvody, což u dědění nelze a tento postup také dále není upraven. Proto lze dojít k závěru, ať už a contrario⁶³, nebo s odkazem na zásady, na kterých stojí obchodní zákoník, a také na základě §56a odst. 2 ObchZ.⁶⁴, že není možno vyloučit některý podíl z dědění.⁶⁵

J. Dědič dochází k závěru, že vyloučit dědění jen některého podílu nemůžeme a priori vyloučit, avšak je nutné počítat s tím, že by soud mohl vyslovit neplatnost tohoto ujednání pro rozpor s ustanovením §56a ObchZ. Společenská smlouva ani nemůže určit pravidla pro dědění, například kdo dědit podíl může a kdo nemůže, jelikož by to bylo v rozporu s kogentní úpravou týkající se dědění v občanském zákoníku.⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu také konstatovalo, že „*společenská smlouva může přechod obchodního podílu vyloučit či podmínit, nemůže však určit osobu, na kterou obchodní podíl přejde.*“⁶⁷

Po smrti společníka má jeho dědic nárok vykonávat práva spojená s podílem ještě před skončením řízení o dědictví. Je-li více dědiců, určí si společného zmocněnce nebo si ujednají, který z nich bude vykonávat práva spojená s podílem.

⁶¹ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1043

⁶² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 395

⁶³ „*Chce-li obchodní zákoník umožnit nerovnou úpravu poměrů společníků, stanoví to výslovně.*“ In: BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 82

⁶⁴ „*Jakékoli jednání, jehož cílem je některého ze společníků zneužívajícím způsobem znevýhodnit, je zakázáno.*“

⁶⁵ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 82

⁶⁶ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1043

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu 29 Cdo 1080/2011 ze dne 22. května 2012.

V případě sporů může soud na návrh společnosti určit oprávněnou osobu, která bude vykonávat práva za dědice do skončení dědického řízení. Jak ale poznamenává T. Dvořák, aktivní legitimace je zde dána pouze do rukou společnosti, což není moc účelné.⁶⁸ Sdílím stejný názor, že by aktivní legitimace měla být dána i do rukou dědiců společníka, neboť nedohodnou-li se společníci mezi sebou, samotné společnosti by to za určitých okolností nemuselo vadit a mohla by z toho těžit. Například při hlasování na valné hromadě by sama společnost mohla změnit postavení dědiců ve společnosti bez jejich obrany.

Je-li více dědiců, mají možnost domluvit se, kdo obchodní podíl zdědí. Se souhlasem valné hromady je zde ale i možnost obchodní podíl rozdělit.⁶⁹ Tím by původní obchodní podíl, který drží dědicové společně a nerozdílně, zanikl a vznikly by obchodní podíly nové. Je zde také varianta toho, že valná hromada dá souhlas s rozdělením obchodního podílu ještě za života původního společníka a jeho smrt by byla důvodem k rozdělení starého obchodního podílu mezi dědice, tzn. že by rovnou každý dědic nabyl svůj nový obchodní podíl.⁷⁰ Pokud by nastala tato situace, je ale nutné dodržet výši minimálního vkladu společníka, který činí 20 000 Kč, a také jeho dělitelnost tisícem. Zároveň nesmí být překročen limit nejvyššího možného počtu společníků, který činí padesát společníků. Společenská smlouva může rozdělení podílu zakázat.

Dědic, který nemá zájem na zdědění obchodního podílu má v zásadě tyto možnosti: buď odmítne dědictví nebo se dohodne s ostatními dědici, že on ten podíl nezdědí.⁷¹ Nastane-li ale skutečnost, že obchodní podíl již zdědil, pak se může domáhat na soudu zrušení své účasti, „nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby byl společníkem.“⁷² Prekluzivní lhůta k podání návrhu soudu je stanovena na tři měsíce od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví. Pokud stanoví společenská smlouva povinnost podílet se nějakým způsobem na chodu společnosti, není tento dědic povinen účastnit se. Vyhoví-li soud návrhu dědice na zrušení účasti, pak tato účast končí právní mocí rozhodnutí soudu.⁷³ Stane-li se dědicem pouze jediný

⁶⁸ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 129

⁶⁹ § 117 odst. 1, ObchZ.

⁷⁰ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1044 a 1050

⁷¹ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1045

⁷² § 116 odst. 2, ObchZ.

⁷³ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 130

společník, je zřejmé, že tuto možnost neúčastnit se osobně na chodu společnosti nemá. Jelikož je jediný společník, osud společnosti je pouze v jeho rukách.⁷⁴

Judikatura řeší i ten problém, byl-li zůstavitel pouze jediným společníkem společnosti a má více dědiců. Pak je v zájmu jak obecném, tak v zájmu zůstavitelových dědiců, aby byl ustanoven správce části dědictví, který po dobu dědického řízení zajišťuje chod společnosti, zejména tím, „že vykonává práva a plní povinnosti vyplývající z účasti zůstavitele v této obchodní společnosti.“⁷⁵

Co kdyby ale zůstavitel již za svého života rozhodl o rozdělení svého obchodního podílu v případě jeho smrti na dědice? Dle mého názoru by se v tomto případě nemusel ustanovovat správce, jelikož by se dědicové stali společníky společnosti a měli by právo již po smrti zůstavitele vykonávat práva spojená s podílem ještě před skončením řízení o dědictví,⁷⁶ poté, co jim byla sdělena podle §175i zákona č. 99/1963, *občanského soudního řádu* (dále OSŘ), jejich dědická práva.

Nepřipouští-li společenská smlouva možnost obchodní podíl dědit, pak tento podíl přechází na společnost, která je povinna postupovat podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 ObchZ. Z tohoto ustanovení plyne, že společnost může uvolněný podíl převést na jiného společníka nebo třetí osobu se souhlasem valné hromady. Nedojde-li k tomuto převodu, má valná hromada šest měsíců na to, aby rozhodla o tom, zda se buď sníží základní kapitál společnosti o vklad tohoto společníka nebo tento podíl převezmou společníci v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu. Nestane-li se tak, může soud i bez návrhu společnost zrušit a nařídit její likvidaci. Pokud tedy není možnost obchodní podíl zdědit, pak má právní nástupce společníka právo na vypořádací podíl, o němž je pojednáno v kapitole 5.

Co se týká problematiky dědění obchodního podílu, který je součástí společného jmění manželů, z dikce občanského zákoníku je zřejmé, že je-li jednomu z manželů za trvání manželství umožněno stát se společníkem v obchodní společnosti, nezakládá nabytí podílu účast druhého manžela na této společnosti.⁷⁷

⁷⁴ ŠTENGLŮVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 395

⁷⁵ SJ 5/2002 s. 347. In: ŠTENGLŮVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 396

⁷⁶ Jak jsem již zmiňovala výše, toto právo vyplývá z přiměřeně použitého ustanovení §156 odst. 10 ObchZ.

⁷⁷ §143 odst. 2. ObčZ.

Z čehož lze dovodit, že se druhý manžel nestane společníkem, ale jak konstatoval i Nejvyšší soud, „*jestliže jeden z manželů za trvání manželství nabude z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek ze zákona součástí společného jmění manželů.*“⁷⁸ Odůvodnění vyřešil soud s ohledem na to, že obchodní podíl je jiná majetková hodnota, tudíž je předmětem občanskoprávních vztahů a podle kogentního ustanovení §143 odst. 1 písm. a) ObčZ. se tedy stává společným jměním manželů. Jak se dále píše, „*gramatický ani logický výklad navazujícího ustanovení §143 odst. 2 ObčZ takový závěr nevylučuje.*“ Smyslem ustanovení §143 odst. 2 ObčZ. je totiž to, aby byl jasně oddělen společník - manžel, který může vykonávat práva spojená s obchodním podílem, od druhého manžela, který tato práva nemá. V souvislosti s tím je třeba dodat, že podle tohoto rozhodnutí je manžel - společník také omezen s nakládáním s obchodním podílem, nejedná-li se o jeho běžnou správu, jelikož patří ve stejném rozsahu i manželovi druhému.

4.3 Zánik právnické osoby

Společníkem společnosti s ručením omezeným může být také právnická osoba. Ač sama společnost je právnickou osobou, nic nebrání tomu, aby další právnická osoba byla společníkem společnosti s ručením omezeným. Tento závěr můžeme odvodit z §105 odst. 2 ObchZ., kde se zákoník zmiňuje o možnosti založení společnosti osobou, již však nespécifikuje jakou osobou. Dále z dikce ustanovení §116 odst. 1 a 3 ObchZ., které pojednávají o zániku právnické osoby, která je společníkem.

O zániku právnické osoby – společnosti s.r.o. - bylo pojednáno v kapitole 4.1, proto se nyní zaměřím jen na specifika zániku právnické osoby, která je společníkem společnosti s ručením omezeným.

4.3.1 Zánik právnické osoby bez právního nástupce

Zákon hovoří pouze o tom, že zanikne-li právnická osoba, jež je společníkem společnosti, pak obchodní podíl přechází na jejího nástupce.⁷⁹ Již se nezmiňuje o tom, co se stane s obchodním podílem, zanikne-li právnická osoba úplně. Pokud tedy společenská smlouva nestanoví zákaz přechodu obchodního podílu na právního

⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 22 Cdo 700/2004 ze dne 20. července 2004.

⁷⁹ §116 odst. 1 ObchZ.

nástupce a společnost zaniká bez právního nástupce, jsou tu možnosti, jak s tímto podílem naložit. Likvidátor se ale bude muset vypořádat se sporným ustanovením §116 odst. 3 ObchZ., jelikož vypořádací podíl se vyplácí až právnímu nástupci zrušené právnické osoby, ale protože neexistuje, tak zde „*chybí subjekt oprávněný požadovat vypořádání se společností.*“⁸⁰

Jaké tedy má likvidátor možnosti s naložením s obchodním podílem? Předně je to možnost v rámci likvidace společnosti převést obchodní podíl na jiného společníka (popřípadě společníky) nebo na třetí osobu za podmínek stanovených v zákoně a ve společenské smlouvě (o převodu obchodního podílu je pojednáno v kapitole 4.4). Převod na samotnou společnost není možný, což je patrné z kogentního ustanovení §120 odst. 1 ObchZ. Pokud by nebyl možný převod na jiného společníka nebo na třetí osobu, ať už z důvodu omezení ve společenské smlouvě nebo z důvodu nezájmu o tento podíl, otevírá se zde možnost požádat soud o zrušení účasti této právnické osoby soudem podle §148 odst. 1 ObchZ.⁸¹ Návrh na zrušení účasti by jménem právnické osoby, která zaniká, dával likvidátor.⁸² Vypořádání účasti ve společnosti je nutné z toho důvodu, aby bylo možno ukončit proces likvidace. Nedošlo-li by k vypořádání a právnická osoba by zanikla bez ukončení její účasti ve společnosti, přicházel by na řadu postup podle §75b ObchZ.⁸³, tzn. soud by na návrh rozhodl o obnovení likvidace společnosti a znovu by jmenoval likvidátora.

4.3.2 Zanik právnické osoby s právním nástupcem

Jak již bylo řečeno výše, zanikne-li právnická osoba, která je společníkem společnosti s ručením omezeným a má-li svého právního nástupce, pak na něj přechází obchodní podíl v rámci univerzální sukcese, není-li zde tedy vyloučen přechod společenskou smlouvou. Zákon hovoří pouze o možnosti vyloučení přechodu, proto nelze vázat tento přechod na splnění nějakých podmínek. Je-li

⁸⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 212

⁸¹ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1042

⁸² FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, str. 307

⁸³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 394

přechod společenskou smlouvou vyloučen, pak má právní nástupce nárok na vypořádací podíl.⁸⁴

Dnem zániku právnické osoby se právní nástupce stává společníkem a vstupuje do všech společenských práv a povinností. K přechodu obchodního podílu není třeba souhlasu valné hromady ani jiného právního úkonu společnosti, ani nějakého jiného právního úkonu právního nástupce, neboť jde o přechod na základě zákona. Právní nástupce ani společnost nemohou odmítnout přechod obchodního podílu.⁸⁵ Právní nástupce má ale jinou možnost - stejně jako fyzická osoba, která nechce být společníkem, může i právnická osoba požádat soud, aby zrušil její účast ve společnosti, nelze-li na ní spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrvala.⁸⁶

Zaniká-li právnická osoba s právním nástupcem, dochází buď k fúzi, převodu jmění na společníka nebo k rozdělení společnosti. O těchto skutečnostech bylo pojednáno v kapitole 3.1.2. Pro jiné právnické osoby upravují právní nástupnictví zvláštní právní předpisy.⁸⁷

Rozděluje-li se zanikající právnická osoba, tzn. že má více právních nástupců, tak projekt rozdělení musí obsahovat informaci, na kterého právního nástupce přejde obchodní podíl. Může dojít i na rozdělení obchodního podílu, nevylučuje-li to společenská smlouva a je-li rozdělení možné.⁸⁸

4.4 Převod obchodního podílu

Protože společnost s ručením omezeným je kapitálová společnost, tak není „vázána na osobní přítomnost konkrétních osob společníků.“⁸⁹ Na druhou stranu není možné ze společnosti vystoupit jednostranným projevem vůle, což je výslovně uvedeno v §148 odst. 1 ObchZ. Nejčastějším způsobem, jak tedy ukončit účast ve společnosti s ručením omezeným, je převod obchodního podílu⁹⁰ v rámci singulární sukcese, ať už na jiného společníka nebo na třetí osobu.

⁸⁴ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1041-1042

⁸⁵ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 212

⁸⁶ §148 odst.1 ObchZ.

⁸⁷ Např. zákon č. 77/1997 Sb., který upravuje právní nástupnictví pro státní podnik, nebo zákon č. 83/1990 Sb. upravující sloučení občanských sdružení.

⁸⁸ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 394

⁸⁹ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 208

⁹⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 208

4.4.1 Smlouva o převodu obchodního podílu

Smlouva o převodu obchodního podílu může být úplatná nebo bezplatná, pro obě platí povaha absolutního obchodního závazkového vztahu, což znamená, že nezáleží na tom, zda půjde o převod mezi podnikateli či nikoli, vždy se použijí ustanovení obchodního zákoníku, subsidiárně ustanovení občanského zákoníku.⁹¹

Co se týká úplatnosti a bezplatnosti převodu, judikatura konstatovala, že obchodní zákoník ve svém ustanovení §115 odst. 2 upravuje obecně převod bez určení, zda má jít o převod úplatný či bezplatný, z čehož lze dovodit, že jsou obě varianty možné.⁹² Zde ale nastávají potíže, jaký typ smlouvy použít. Jak jsem již uváděla dříve, obchodní podíl považujeme za jinou majetkovou hodnotu, což vede, jak píše T. Dvořák, „*k nutnosti vytvářet zvláštní smluvní typ.*“⁹³ Převádíme-li tedy obchodní podíl bezplatně, smlouva o převodu má znaky smlouvy darovací, ovšem ta je upravena v občanském zákoníku a nelze ji tedy použít pro absolutní obchodní závazkové vztahy. Ze stejného důvodu nemůžeme použít kupní smlouvu upravenou v občanském zákoníku, je-li smlouva úplatná. A co se týká použití obchodněprávní kupní smlouvy upravené v obchodním zákoníku v §409 odst. 1, ta hovoří pouze o převodu movitých věcí. Pro tyto důvody je tedy nutné použít zvláštní typ smluvní úpravy.⁹⁴

Zaměříme se nyní na to, zda musí být ve smlouvě uvedeno, zda jde o převod úplatný či bezúplatný. Z ustanovení občanského zákoníku §37 odst. 1 plyne, že „*právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak je neplatný.*“ Jak dovodil Nejvyšší soud, je nutné stanovit, jestli je převod úplatný nebo bezplatný, aby byl právní úkon dostatečně určitý. Nejsou-li tyto náležitosti ze smlouvy patrné, je smlouva neurčitá a v tom případě i neplatná, i když strany ve smlouvě prohlašují, že „*v den podpisu smlouvy jsou všechny vzájemné nároky smluvních stran, vzniklé v souvislosti s předmětem smlouvy, beze zbytku vyřízeny, nebo vyřešeny jinými samostatnými úmluvami tak, aby se předešlo sporům.*“⁹⁵

⁹¹ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 110-111

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu zn. 1 Odo 110/97 ze dne 7.října 1997, publikován v Soudní judikatuře č. 3/1999. In: DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 302

⁹³ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str 111

⁹⁴ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str 111

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 221/2005 ze dne 5. dubna 2006.

Vrchní soud se zabýval otázkou, zda je nutné určit cenu nebo způsob určení ceny převodu obchodního podílu. Došel k závěru, že i přesto, že obchodní zákoník „*nezařazuje dohodu o ceně obchodního podílu či způsobu jejího určení mezi náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu,*“ tak aby byla dodržena podmínka určitosti právního úkonu, je tato dohoda nutná. Pro kupní smlouvu nebo smlouvu o dílo je možné určit cenu podle postupu uvedeném v zákoně, ale pro převod obchodního podílu tento postup není stanoven, proto by nebylo možné cenu obchodního podílu určit.⁹⁶ Nejvyšší soud k tomu dodává, že je možné, aby byla „*dohoda o ceně součástí přílohy ke smlouvě převodu obchodního podílu,*“ ovšem musí být vždy písemná.⁹⁷ Výše ceny za obchodní podíl plně závisí na vůli smluvních stran a určením ceny jsou i vypořádána všechna subjektivní práva převodce, z čehož vyplývá i to, že převodce již nemá nárok na vypořádací podíl.⁹⁸

Sám zákon o smlouvě o převodu obchodního podílu moc podrobný není. Zmiňuje pouze, že smlouva o převodu musí být písemná a nabyvatel, jež není dosavadním společníkem společnosti (tzn. převod obchodního podílu na třetí osobu), musí v této smlouvě prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popřípadě ke stanovám. Další obligatorní podmínkou platnosti smlouvy je úřední ověření všech podpisů.⁹⁹ Totéž platí i pro přílohy nebo dodatky smlouvy.¹⁰⁰ Co se týká ostatních údajů, tak aby nehrozila neplatnost smlouvy, je nutné identifikovat obchodní podíl, který je předmětem převodu, „*jaký vklad do základního kapitálu na převáděný obchodní podíl připadá a jaká bude účast nabyvatele na společnosti,*“ což lze vyjádřit buď zlomkem nebo procentem. Dále určit smluvní strany a v případě převodu na obchodní společnost i její údaje. Smluvní strany si jistě určí i další údaje, které chtějí mít ve smlouvě, např. splatnost ceny atp.,¹⁰¹ ovšem ty nejsou pro platnost smlouvy nutné.

Okamžikem, kdy je platně uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu, nastává její účinnost, která může být odložena buď určením doby nebo rozvazovací

⁹⁶ Rozsudek Vrchního soudu sp. zn. 7 Cmo 120/94 ze dne 15. března 1995.

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 221/2005 ze dne 5. dubna 2006.

⁹⁸ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 211

⁹⁹ §115 odst. 3 ObchZ.

¹⁰⁰ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 119

¹⁰¹ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 118

podmínkou (k tomu viz další výklad). Účinnost smlouvy má za následek to, že nabyvatel se stal v tomto okamžiku majitelem obchodního podílu.

Ovšem účinnost převodu obchodního podílu vůči společnosti nastává až dnem doručení společnosti účinné smlouvy o převodu. Stane-li se, že je smlouva ještě neúčinná mezi smluvními stranami (například valná hromada ještě neschválila převod obchodního podílu), není možné, aby vznikly účinky převodu vůči společnosti. Těmito účinky myslíme oprávnění vykonávat práva spojená s vlastnictvím obchodního podílu a také možnost společnosti, aby vyžadovala plnění povinností, které jsou součástí obchodního podílu. Není-li tedy smlouva účinná ve vztahu ke společnosti, tato práva vykonává převodce svým jménem, ale na účet nabyvatele.¹⁰²

Spolu s účinností smlouvy o převodu obchodního podílu dojde ke změně společenské smlouvy ze zákona, není k tomu nutný jakýkoli právní úkon, ať už dohoda společníků nebo rozhodnutí valné hromady o následné změně společenské smlouvy.¹⁰³ Jednatel má ale podle §141 odst. 4 ObchZ. povinnost vyhotovit úplné znění společenské smlouvy a následně ho předložit rejstříkovému soudu společně s listinami, které prokazují změnu společenské smlouvy, v tomto případě se smlouvou o převodu obchodního podílu.

Rejstříkový soud musí ověřit, zda návrh splňuje všechny zákonem stanovené podmínky, aby mohl povolit zápis do obchodního rejstříku.¹⁰⁴ Nejvyšší soud konstatoval, že rejstříkový soud musí posoudit i to, zda je smlouva o převodu obchodního podílu platně uzavřená, i když to účastník nenavrhuje. Pokud by došel k závěru, že smlouva není platná, nemůže provést změnu v osobách společníků.¹⁰⁵ Rejstříkový soud je též oprávněn přezkoumat platnost smlouvy o převodu obchodního podílu jako předběžnou otázku.¹⁰⁶

Jednatel má ještě další povinnost dle §118 ObchZ. a to zapsat změnu v osobě společníka do seznamu společníků. Tato změna má pouze deklaratorní účinky, na rozdíl od akciové společnosti, kde je při převodu akcií na jméno změna v seznamu společníků konstitutivní.¹⁰⁷ Jelikož má tento zápis pouze deklaratorní charakter, tak

¹⁰² DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1039

¹⁰³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 391

¹⁰⁴ §200d odst. 1 OSŘ.

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Odon 61/96, ze dne 25. března 1997.

¹⁰⁶ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1041

¹⁰⁷ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1039

pokud ho jednatel neprovede, i přesto že by porušil svou povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře, nemá toto opomenutí na práva a povinnosti společníků žádný dopad.¹⁰⁸

Ze zákona ručí převodce za závazky, které jsou součástí obchodního podílu, který byl převeden. Převodce tedy ručí za to, že nabyvatel splní všechny závazky, které na něj přešly převodem obchodního podílu. Tento typ ručení není omezen časově a zaniká splněním všech předcházejících dluhů.¹⁰⁹ Jak píše K. Eliáš „*typicky může jít o závazek spočívající ve vkladové povinnosti, která nebyla u převáděného obchodního podílu ještě splněna.*“¹¹⁰

4.4.2 Převod obchodního podílu na jiného společníka

K tomuto převodu musí dát souhlas valná hromada, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného.¹¹¹ Ta může stanovit úplně jiné podmínky pro převod obchodního podílu, například zákaz převodu mezi společníky nebo naopak může stanovit, že není potřeba souhlasu valné hromady.¹¹² Společenská smlouva může také určit, že souhlas s převodem mohou dát nejen sami společníci, ale i jiný orgán společnosti, například jednatelé nebo dozorčí rada.¹¹³ Avšak řešení spočívající v souhlasu všech společníků může být „*značně složité a těžkopádné.*“¹¹⁴ Sice je zde zachována možnost kontroly nad tím, kdo se stane společníkem, ovšem neposkytuje obranu proti společníkovi, který nemá důvod pro to, aby odmítl dát souhlas s převodem obchodního podílu.¹¹⁵ Dle mého názoru ovšem tato situace může nastat i na valné hromadě, kdy může taktéž některý ze společníků zablokovat souhlas s převodem (k hlasování společníků na valné hromadě viz další výklad).

¹⁰⁸ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 116

¹⁰⁹ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 120

¹¹⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 211

¹¹¹ §115 odst.1 ObchZ.

¹¹² DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1032

¹¹³ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 208

¹¹⁴ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 112

¹¹⁵ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 112

Pokud tedy společenská smlouva nemá žádné ustanovení o převodu mezi společníky, je tento převod možný právě se souhlasem valné hromady. Zákaz převodu obsažený ve stanovách je nepřipustný.¹¹⁶

Ze znění zákona neplyne, že by bylo potřeba souhlasu valné hromady již před uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu nebo k samotnému uzavření této smlouvy. Souhlas valné hromady tedy může být jak předběžný, tak i následný. Pokud valná hromada vydá následný souhlas s převodem obchodního podílu a je-li smlouva platná, pak tato smlouva nabude účinnosti vůči třetím osobám okamžikem souhlasu valné hromady. A naopak, vydá-li valná hromada předběžný souhlas s převodem, pak nabývá smlouva účinnosti vůči třetím osobám uzavřením této smlouvy za předpokladu, je-li platná.¹¹⁷ Opět zde nesmíme zaměňovat účinnost smlouvy vůči účastníkům a účinnost smlouvy vůči společnosti.

Je více než příhodné, aby účastníci smlouvy o převodu obchodního podílu, který není předběžně schválen valnou hromadou, uzavřeli smlouvu s odkládací podmínkou, která „*bude formulovaná tak, že smlouva nevznikne, jestliže k převodu nebude udělen potřebný souhlas do určité doby.*“¹¹⁸ Bez tohoto ustanovení může nastat problémová situace, a to, že valná hromada svůj souhlas s převodem obchodního podílu neudělí a smlouva nebude moci nabýt účinnosti přesto, že jsou nabyvatel a převodce smlouvou vázáni.¹¹⁹

Literatura se dostává ale k problému, jak udělit předběžný souhlas tak, aby byl závazný. Jak K. Eliáš, tak T. Dvořák říkají, že předběžný souhlas se záměrem převést obchodní podíl nikoho nezavazuje, proto zde není vyloučeno nebezpečí toho, že souhlas bude následně odmítnut. V praxi se prý tak často děje.¹²⁰ Naopak J. Holejšovský zastává názor, že vydá-li valná hromada předběžný souhlas s převodem, pak nabývá smlouva účinnosti vůči třetím osobám uzavřením této smlouvy za předpokladu, je-li platná.¹²¹ Jak dovozuje i judikatura, „*vyžaduje-li zákon k účinnosti právního úkonu souhlasu valné hromady, může být souhlas dán*

¹¹⁶ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 112

¹¹⁷ HOLEJŠOVSKÝ, J.: Valné hromady společností s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 43

¹¹⁸ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 91

¹¹⁹ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 91

¹²⁰ Srovnej viz. ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 90 a DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 115

¹²¹ HOLEJŠOVSKÝ, J.: Valné hromady společností s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 43

*(nevyžaduje-li zákon předchozí souhlas), před i po uzavření smlouvy.*¹²² Pokud tedy mluvíme o tom, že lze udělit jak předběžný tak i následný souhlas s převodem obchodního podílu, pak bych nepochybovala o tom, že i předběžný souhlas valné hromady bude stejně závazný jako ten následný. Mám za to, že předběžný souhlas valné hromady s převodem obchodního podílu je jednodušší cestou k převodu obchodního podílu, než následný souhlas, jelikož je lepší znát stanovisko valné hromady předem.

Valnou hromadu musí o souhlas s převodem obchodního podílu požádat smluvní strany. Není-li tato žádost provedena, pak valná hromada nemůže přistoupit k udělení souhlasu a smlouva o převodu zavazuje pouze smluvní strany a nikoli třetí osoby a společnost.¹²³

Společenská smlouva může též obsahovat ustanovení, podle kterého je společník povinen předložit smlouvu o převodu obchodního podílu valné hromadě. Neobsahuje-li tato společenská smlouva, není nutno tuto smlouvu předkládat k nahlédnutí, i když si to valná hromada vyžádá. Ovšem odmítnutí předložit smlouvu může být *„kontraproduktivní, neboť valná hromada pak může odmítnout souhlas udělit.*“¹²⁴

Jak říká ustanovení §141 odst. 1 ObchZ., hlasování valné hromady o souhlasu s převodem obchodního podílu se nepovažuje za změnu společenské smlouvy, to znamená, že valná hromada hlasuje o udělení souhlasu s převodem obchodního podílu prostou většinou přítomných společníků. Pro toto rozhodování je potřeba pořádit notářský zápis.

Před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. nebylo v literatuře jednotné mínění na to, zda je rozhodování valné hromady o převodu obchodního podílu změnou společenské smlouvy, jelikož se měnila výše vkladů společníků, nebo zda je to rozhodování o další otázce, kterou do působnosti valné hromady svěřuje zákon nebo společenská smlouva podle §125 odst. 1, písm. o) ObchZ. Problém tkvěl v tom, že nebylo zcela jasné, jakým kvórem má valná hromada hlasovat, protože

¹²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 414/2003 ze dne 24. dubna 2004.

¹²³ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 115

¹²⁴ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 115

v případě změny společenské smlouvy byla nutná kvalifikovaná většina hlasů, v případě druhém pouze prostá většina.¹²⁵

4.4.3 Převod obchodního podílu na třetí osobu

Co se týká možnosti převodu obchodního podílu na extranea, máme zde odlišné podmínky převodu od převodu obchodního podílu na jiného společníka. Možnost převodu na třetí osobu musí být výslovně dovolena ve společenské smlouvě, jak říká ustanovení §115 odst. 2 ObchZ. Tato možnost převodu může být upravena ve společenské smlouvě jak od počátku existence samotné společnosti, tak i změnou společenské smlouvy v průběhu existence společnosti.¹²⁶

Pokud by byla uzavřena smlouva o převodu, i když by společenská smlouva převod nepřipouštěla, byla by tato smlouva absolutně neplatná a ani následná změna společenské smlouvy by nemohla tuto neplatnost zhojit.

Pokud společenská smlouva tedy připustí převod na třetí osobu a „výslovně nestanoví, že podmínkou převodu je souhlas valné hromady,“ pak může společník svůj obchodní podíl převést bez tohoto souhlasu. Není-li tato podmínka souhlasu, ač je vyslovena ve společenské smlouvě, dodržena, převod podílu je absolutně neplatný.¹²⁷ Společenská smlouva může stanovit, že je potřeba souhlasu třeba i jiného orgánu než valné hromady, také může omezit převod obchodního podílu na třetí osoby různými podmínkami. Avšak musí zde být dodržen zákonný princip jak dobrých mravů, tak poctivého obchodního styku. Nic tedy nebrání tomu, aby bylo ve společenské smlouvě ustanovení o možnosti převodu obchodního podílu až po určité době existence společnosti nebo například ustanovení o možnosti převodu pouze na osoby blízké.¹²⁸

Jako jednu z podmínek převodu na extranea lze též ve společenské smlouvě upravit předkupní právo ostatních společníků. Tento institut sice v obchodním zákoníku upraven není, avšak nic nebrání tomu, aby toto předkupní právo bylo ve společenské smlouvě obsaženo. Vidím v tomto řešení výhody, jelikož to dává zbylým společníkům větší kontrolu nad tím, kdo se stane dalším společníkem. Další

¹²⁵ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 209

¹²⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 75

¹²⁷ KOBLIHA, I., KALFUS, J., KOVAŘÍK, Z. Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem. Praha: Linde, a.s., 2006, str. 334

¹²⁸ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 113

výhodu vidí T. Dvořák v tom, že společníci mohou opustit společnost za jasně stanovených podmínek a také vědí, jaké důsledky pro ně bude mít, když neudělí souhlas s převodem.¹²⁹ Na druhou stranu, M. Bartošíková vidí v praxi takového postupu problém. Jak postupovat v případě, když někteří společníci neprojeví zájem o koupi obchodního podílu a také v tom, „*jak vyjádřit povinnost nabídnout ke koupi obchodního podílu všem ostatním společníkům.*“¹³⁰ Osobně bych v předkupním právu viděla jen pozitiva, hlavně pro ostatní společníky. Pokud by ostatní společníci neprojevíli zájem o koupi obchodního podílu, pak by mohl být obchodní podíl převeden na třetí osobu.

Nejvyšší soud se zabýval tím, kterou právní úpravu použít pro předkupní právo obchodního podílu a došel k tomuto závěru: „*Protože obchodní zákoník předkupní právo k obchodnímu podílu neupravuje, uplatní se pro jeho zřízení a podmínky jeho trvání a výkonu analogicky právní úprava předkupního práva podle § 602 a násl. občanského zákoníku ..., když přímé použití této úpravy ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku nepřipadá v úvahu proto, že platné právo nepovažuje obchodní podíl za věc v právním smyslu.*“¹³¹

Jestliže společenská smlouva zakazuje převod obchodního podílu na třetí osobu, nebo vyžaduje souhlas valné hromady s převodem a ta ho neudělí, pak může společenská smlouva upravovat povinnost ostatních společníků, aby převzali ve stanoveném poměru obchodní podíl společníka, který ho chce převést. Tento způsob je účinnou ochranou proti uvěznění společníka ve společnosti.¹³²

V případě, že má společnost jednoho společníka, pak lze obchodní podíl převést vždy,¹³³ protože jinak by to odporovalo charakteru jednočlenné společnosti. Jelikož je tento společník v postavení valné hromady, tak nebude udělovat souhlas sám sobě s převodem obchodního podílu¹³⁴

¹²⁹ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 121-122

¹³⁰ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str.75

¹³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 29 Odo 1339/2004 ze dne 13. prosince 2005.

¹³² BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 75-76

¹³³ §115 odst. 2 ObchZ.

¹³⁴ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 391

4.4.4 Zastavení obchodního podílu

Zvláštní kapitolou je také institut zastavení obchodního podílu, jež bych přiblížila jen okrajově. K zastavení obchodního podílu je tedy potřeba písemná zástavní smlouva s ověřenými podpisy jak zástavce, tak věřitele. Zástavní právo vznikne okamžikem zápisu do obchodního rejstříku. Je-li k převodu obchodního podílu potřeba souhlasu valné hromady, pak je logicky potřeba i tady. Práva spojená s obchodním podílem vykonává po dobu zástavního práva zástavce, ovšem plnění vzniklá z vlastnictví obchodního podílu náleží věřiteli. Není-li pohledávka řádně splněna, je věřitel oprávněn prodat obchodní podíl i bez souhlasu valné hromady ve veřejné soutěži nebo dražbě, tím zástavní právo zaniká. Nepodaří-li se věřiteli obchodní podíl prodat, pak mohou nastat dvě situace: věřitel začne vykonávat práva spojená s obchodním podílem okamžikem neúspěšného prodeje nebo se dohodne se zástavcem o tom, že ten mu svůj obchodní podíl převede smlouvou o převodu, kde budou navíc uvedeny údaje o tom, že se obchodní podíl převádí na úhradu dluhu, výše dluhu a jeho důvod. Nevyžaduje se zde souhlas valné hromady.¹³⁵

4.5 Dohoda o ukončení účasti společníka

Jednou z dalších možností, jak ukončit účast na společnosti s ručením omezeným, je dohoda se všemi ostatními společníky. Zákon totiž nepřipouští jednostranné vystoupení ze společnosti jednostranným projevem vůle, proto dává tuto možnost společníkům na základě souhlasného projevu vůle všech. To znamená, že dohoda musí být uzavřena všemi společníky, včetně toho, kdo žádá o ukončení své účasti. Nelze to projednávat ani na valné hromadě, ani není přípustné dát souhlas pouze většinovým souhlasem společníků.¹³⁶

Dohoda o ukončení účasti je smlouvou mezi všemi společníky nikoli smlouvou mezi společností a společníkem. Co se týká náležitostí dohody, zákon předepisuje pouze písemnou formu a úředně ověřené podpisy všech společníků. Ověření podpisů provádějí jak notáři, tak obecní městské nebo okresní úřady a zastupitelské úřady České republiky. Uznává se i ověření úřadem cizího státu, má-li Česká republika uzavřenou příslušnou smlouvu o právní pomoci.¹³⁷ V dohodě nesmí

¹³⁵ §117a ObchZ.

¹³⁶ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 221

¹³⁷ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 482

chybět projev vůle všech společníků, že od daného dne nebude určitá osoba již společníkem společnosti¹³⁸ a také je vhodné, aby v dohodě bylo uvedeno, jakým způsobem bude vypořádán společník, kterému zaniká účast na společnosti.¹³⁹

Dohoda o ukončení účasti se liší od smlouvy o převodu obchodního podílu tím, že obchodní podíl dohodou přechází na společnost, nikoli na ostatní společníky nebo na extranea jako v případě smlouvy o převodu obchodního podílu.

Dnem, který si společníci ujednali v dohodě, končí účast společníka ve společnosti a jeho obchodní podíl se uvolňuje. Je ale možné, že dohoda nabude účinnosti dnem pozdějším, zejména tehdy, dojde-li k pozdějšímu ověření podpisů.¹⁴⁰ Tímto dnem se také mění společenská smlouva ex lege.

Uvolněný obchodní podíl přechází na společnost a ta je povinna s ním naložit podle ustanovení §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Z tohoto ustanovení plyne, že společnost může uvolněný obchodní podíl převést na jiného společníka nebo třetí osobu se souhlasem valné hromady. Nedojde-li k tomuto převodu, má valná hromada šest měsíců na to, aby rozhodla o tom, zda se buď sníží základní kapitál společnosti o vklad společníka, který ukončil svoji účast, nebo tento podíl převezmou společníci v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu. Nestane-li se tak, může soud i bez návrhu společnost zrušit a nařídit její likvidaci.

Společníkovi, který ukončil svoji účast ve společnosti, vzniká nárok na vypořádací podíl podle §150 ObchZ. Vypořádací podíl je splatný bez zbytečného odkladu poté, kdy společnost naloží s obchodním podílem podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. za podmínky, že je splacen vklad do základního kapitálu odpovídající uvolněnému obchodnímu podílu, jinak po splacení tohoto vkladu (více viz kapitola 5).

Další krok je povinen uskutečnit jednatel. Musí vyhotovit úplné nové znění společenské smlouvy, podat návrh na zápis příslušných změn do obchodního rejstříku společně se společenskou smlouvou a dohodou u ukončení účasti.¹⁴¹

¹³⁸ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1284

¹³⁹ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 221

¹⁴⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 483

¹⁴¹ §141 odst. 4 ObchZ.

4.6 Vyloučení společníka v kadučním řízení

Kaduční řízení¹⁴² je postup, kdy má být společník vyloučen ze společnosti rozhodnutím valné hromady, jestliže je v prodlení se splacením vkladové nebo příplatkové povinnosti. Tento případ je jediný, kdy může valná hromada rozhodnout o vyloučení společníka. Vkladová povinnost má zásadní význam, „jejíž splnění podmiňuje řádnou funkci základního kapitálu a ochranu věřitelů společnosti.“¹⁴³ Vyloučení společníka v kadučním řízení je fakultativní možností, tedy valná hromada k němu může, ale také nemusí přistoupit, záleží zcela na jejím rozhodnutí.¹⁴⁴

4.6.1 Vkladová a příplatková povinnost

Co tedy musí společník splnit, aby mu nehrozilo kaduční řízení? Jak bylo řečeno výše, tak je třeba, aby společník splnil svou vkladovou povinnost, jejíž podmínky musí být obsaženy ve společenské smlouvě. Musí být tedy vymezena výše vkladu každého společníka, způsob a lhůta splácení, což plyne z ustanovení §110 odst. 1 písm. d) ObchZ. a z ustanovení §113 odst.1 ObchZ.

Je zde ale zákonné omezení volnosti společníků ohledně vkladové povinnosti ve třech ohledech. Za prvé, před vznikem společnosti musí být splaceno nejméně 30% na každý peněžitý vklad a celková hodnota vkladů, peněžitých i nepeněžitých, musí být alespoň 100 000 Kč.¹⁴⁵ Za druhé, peněžité vklady musí být splaceny nejdéle do pěti let od vzniku společnosti.¹⁴⁶ Dohoda o delší lhůtě splatnosti by byla absolutně neplatná.¹⁴⁷ A za třetí, vkladové povinnosti lze zprostit pouze tím, že se sníží základní kapitál právě proto, aby byl prominut vkladový dluh.¹⁴⁸ V případě společnosti s jedním zakladatelem musí být základní kapitál splacen v plné výši před vznikem společnosti.¹⁴⁹

V případě prodlení se splacením peněžitého vkladu má společnost možnost domáhat se na společníkovi, který nesplatil vklad čas, aby zaplatil úrok z prodlení ve

¹⁴² *Caducus* je latinsky „ten, který padl nebo klesl.“

¹⁴³ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 196

¹⁴⁴ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 125

¹⁴⁵ §111 odst.1 ObchZ.

¹⁴⁶ §113 odst.1 ObchZ.

¹⁴⁷ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVORÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 195

¹⁴⁸ §113 odst. 1 a §146 odst. 1 písm c) ObchZ.

¹⁴⁹ §111 odst. 2 ObchZ.

výši 20% z nesplacené částky.¹⁵⁰ Tato zákonná úprava je dispozitivní, což znamená, že společenská smlouva může tuto povinnost zcela vyloučit, nebo naopak stanovit úrok vyšší nebo nižší. Nelze však určit ve společenské smlouvě úroky z prodlení pouze některému společníkovi, protože by to bylo v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku a také v rozporu se zákazem znevýhodňovat některého ze společníků v ustanovení §56a odst. 2 ObchZ.¹⁵¹

Další obranou společnosti proti nesplacení vkladu může být žaloba podaná jak společností, tak jednotlivými společníky jménem společnosti podle §131a ObchZ. Tento postup se použije zejména tehdy, jestliže jsou společníci, kteří nesplnili vkladovou povinnost, zároveň jednateli společnosti, jelikož by museli uplatnit nároky sami proti sobě.¹⁵²

4.6.2 Kaduční řízení

Druhou případnou sankcí za nesplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti je právě přistoupení ke kadučnímu řízení. Aby bylo vyloučení společníka platné, je nutné, aby společnost dodržela zákonem stanovený postup. V rámci „*vyzývacího řízení*“ jednatelé nebo osoby jimi zmocněné jménem společnosti vyzvou společníka, který je v prodlení se splacením vkladu nebo příplatku, aby v dodatečné lhůtě splnil svou povinnost a zároveň mu oznámí, že nesplatí-li vklad v určené lhůtě, bude valné hromadě předložen návrh na jeho vyloučení ze společnosti. Dodatečná lhůta nesmí být kratší než tři měsíce a může být stanovena jak v samotné výzvě, tak i dodatečně. Její počátek se v druhém případě počítá „*ode dne, kdy se společník o stanovení této lhůty a její délce dozvěděl.*“¹⁵³ Horní omezení lhůty k dodatečnému plnění záleží pouze na úvaze společnosti.¹⁵⁴ Co se týká formy výzvy ke splacení vkladu nebo příplatku, obchodní zákoník ji neurčuje, ale lze jistě doporučit písemnou formu „*s doručením průkazným způsobem.*“¹⁵⁵

¹⁵⁰ §113 odst. 2 ObchZ.

¹⁵¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 377

¹⁵² ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 198

¹⁵³ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 263-264

¹⁵⁴ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 192

¹⁵⁵ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 264

Po marném uplynutí dodatečné lhůty ke splnění vkladové nebo příplatkové povinnosti svolá jednatel zasedání valné hromady bez zbytečného odkladu. Je-li už jednou kaduční řízení zahájeno, valná hromada se musí sejít a jakkoliv rozhodnout.¹⁵⁶ Co se týká kvóra hlasujících, zákon nepředepisuje alespoň dvoutřetinovou většinu všech hlasů společníků, která je nutná pro změnu společenské smlouvy, jelikož sám zákon ve svém ustanovení §141 odst. 1 ObchZ. říká, že rozhodování o vyloučení společníka v kadučním řízení není změnou společenské smlouvy, tudíž stačí k rozhodnutí pouze většina hlasů přítomných společníků. Nic nebrání tomu, aby společenská smlouva stanovila vyšší počet hlasů potřebných k vyloučení společníka. Zákon vylučuje, aby společník, o němž se rozhoduje, se účastnil hlasování na valné hromadě.¹⁵⁷ O rozhodnutí o vyloučení společníka ze společnosti musí být pořízen notářský zápis.

Usnesení o vyloučení je účinné okamžikem přijetí. Valná hromada ale také může stanovit pozdější účinnost.¹⁵⁸ Je-li společník vyloučen, dochází ke změně účastníků společenské smlouvy. I přesto, že hlasování o vyloučení společníka se nepovažuje za změnu společenské smlouvy, je nutno vypracovat její nové znění. Jednatel musí vyhotovit toto nové úplné znění společenské smlouvy, podat návrh na zápis příslušných změn do obchodního rejstříku společně se společenskou smlouvou a notářským zápisem o vyloučení společníka v kadučním řízení.¹⁵⁹ Pokud by byla společnost dvoučlenná a jeden ze společníků by byl vyloučen, změnila by se společenská smlouva na zakladatelskou listinu.¹⁶⁰

Důsledky vyloučení jsou následující: uvolněný obchodní podíl přechází na společnost, která s ním musí naložit podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Z tohoto ustanovení plyne, že společnost může uvolněný obchodní podíl převést na jiného společníka nebo třetí osobu se souhlasem valné hromady. Nedojde-li k tomuto převodu, má valná hromada šest měsíců na to, aby rozhodla o tom, zda se buď sníží základní kapitál společnosti o vklad společníka, který ukončil svoji účast, nebo tento podíl převezmou společníci v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu. Nestane-li se tak, může soud i bez návrhu společnost zrušit a

¹⁵⁶ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 192

¹⁵⁷ §127 odst. 5, písm. b) ObchZ.

¹⁵⁸ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 193

¹⁵⁹ §141, odst. 4 ObchZ.

¹⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 378

nařídít její likvidaci. Dalším důsledkem vyloučení je právo vyloučeného společníka na vypořádací podíl. Důležité je zmínit, že i přesto, že společník pozbyl svůj obchodní podíl, nezaniká jeho ručební povinnost za splacení vkladu nabyvatelem obchodního podílu.¹⁶¹

4.7 Vyloučení společníka rozhodnutím soudu

Tento typ vyloučení řadí literatura mezi „určitou obdobu kadučního řízení, byť se soudní ingerencí.“¹⁶² Společnost sama může vyloučit společníka pouze rozhodnutím valné hromady v kadučním řízení. V jiných případech valná hromada společníka vyloučit nesmí, i kdyby společenská smlouva obsahovala jakákoliv ustanovení o možnosti vyloučení z jiných důvodů. Tato ustanovení by byla neplatná pro rozpor se zákonem, jelikož úprava možnosti vyloučení je kogentní. Při jiném porušení povinností může o vyloučení společníka rozhodnout jen soud.¹⁶³

Aby mohlo dojít k vyloučení společníka soudem, je třeba splnění určitých podmínek definovaných v §149 ObchZ. Za prvé, společník musí „porušovat závažným způsobem své povinnosti.“ Jde o povinnosti, které vyplývají z právních vztahů z účasti společníka ve společnosti, nikoli z jiných právních vztahů, například povinnosti jednatele nebo zaměstnance společnosti. Je-li společník zároveň jednatelem, musí se jasně rozlišit, které povinnosti porušuje, zda povinnosti společníka nebo povinnosti jednatele. V druhém případě je nutno využít jiných právních prostředků, v tomto případě může valná hromada jednatele odvolat.¹⁶⁴ Ani neúčast na valné hromadě není porušením povinností, protože účast na valné hromadě je právem společníka, nikoli povinností.¹⁶⁵ Zákon hovoří výslovně pouze o dvou povinnostech společníka a to o vkladové a o příplatkové. Další povinnosti musí formulovat společenská smlouva a je třeba, aby byla zcela konkrétní. Například je-li společník povinen se nějak osobně zapojit do činnosti společnosti, musí být jasně specifikováno v jakém rozsahu a jakým způsobem.¹⁶⁶

¹⁶¹ §150 odst. 2 ObchZ.

¹⁶² DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 194

¹⁶³ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 220

¹⁶⁴ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1283

¹⁶⁵ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 29/10 Cm 33/93 ze dne 4. května 1995

¹⁶⁶ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 220

Záleží ovšem pouze na posouzení soudu, zda jde o závažné porušení povinností se zřetelem na konkrétní situaci ve společnosti. Zde se autoři lehce rozcházejí v názoru na to, zda by měl soud přihlédnout ke společenské smlouvě či nikoli. J. Dědič zastává názor, že „soud by nebyl vázán ani ustanovením společenské smlouvy o tom, porušení jakých povinností považují účastníci za závažné.“¹⁶⁷ Naopak K. Eliáš míní, že soud při uvažování, zda jsou dány důvody pro vyloučení, „přihlédne k základním právním zásadám, a je-li to možné, pak i k ujednáním ve společenské smlouvě.“¹⁶⁸ Otázkou zůstává, co K. Eliáš myslel tím „je-li to možné, pak soud přihlédne ke společenské smlouvě.“ Dle mého názoru by soud měl přihlédnout ke společenské smlouvě, pokud tam jsou více specifikovány povinnosti společníka ve společnosti, avšak měl by se řídit i ustanovením §265 ObchZ, tzv. zásadami poctivého obchodního styku a také by měl soud brát v potaz jednotlivé konkrétní případy porušování povinností.

Porušování povinností musí být soustavné nebo opakované a závažné, tzn. je potřeba, aby byly splněny obě podmínky porušování.¹⁶⁹ Co může patřit mezi takové porušování? Například to, když společník nedodá společnosti výpis z rejstříku trestů, ač byl o to požádán,¹⁷⁰ porušením může být i předání dokumentů obsahujících obchodní tajemství třetí nepovolané osobě¹⁷¹ nebo když se společník zaváže k nějakému osobnímu plnění a bez závažných důvodů přestane tuto činnost vykonávat.¹⁷² Judikatura také dovodila, že i prodlení se splácením vkladové nebo příplatkové povinnosti, za které má možnost společnost společníka vyloučit v kadučním řízení, je důvodem pro vyloučení podle §149 ObchZ., samozřejmě za splnění podmínek ustanovení §113 odst. 3 a 4 ObchZ.¹⁷³

Další podmínkou k tomu, aby soud mohl přistoupit k vyloučení je ta, že společnost musí společníka vyzvat, aby nepokračoval v porušování svých povinností a současně ho písemně upozornit, že pokud bude porušovat své povinnosti i po doručení výzvy, existuje zde možnost vyloučení ze společnosti. Výzva nemusí být písemná, ovšem lze jen doporučit písemnou formu kvůli důkaznímu břemenu.

¹⁶⁷ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1281

¹⁶⁸ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁶⁹ FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, str. 360

¹⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4405/2010 ze dne 30. listopadu 2011.

¹⁷¹ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 195

¹⁷² ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁷³ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1283

Upozornění na možnost vyloučení musí být písemné vždy. Ve výzvě by měla být určena také lhůta určená k odstranění protiprávního stavu, délka lhůty by měla „sledovat konkrétní skutkové okolnosti.“¹⁷⁴

Vyzvání k tomu, aby společníci neporušovali závažným způsobem své povinnosti, nelze uskutečnit zakladateli společnosti před vznikem společnosti. Vyzvat k plnění svých povinností a upozornit na možnost vyloučení může společnost, která vznikla zápisem do obchodního rejstříku.¹⁷⁵

Neuposlechl-li společník výzvu a pokračuje v porušování svých povinností, společnost může přistoupit k podání návrhu na vyloučení ze společnosti soudem pod podmínkou, že s tímto návrhem souhlasí společníci, „jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu.“¹⁷⁶ Jakým způsobem mají dát společníci najevo svůj souhlas obchodní zákoník neurčuje. Je zřejmé, že se to musí stát prokazatelným způsobem. Rozhodnutí o podání návrhu na vyloučení může být přijato tedy na valné hromadě i mimo ni, např. při setkání společníků mimo valnou hromadu nebo udělením písemného souhlasu na výzvu jednatele apod.¹⁷⁷ Dle ustanovení §127 odst. 5 písm. b) ObchZ. nemůže společník, který porušuje povinnosti, vykonávat své hlasovací právo.

Odborná literatura se rozchází v názorech na to, zda lze podat návrh na vyloučení společníka, který má 51% a více základního kapitálu. K. Eliáš, shodně F. Faldyna tvrdí, že pokud má jeden společník 51% a více základního kapitálu, nelze podat návrh k soudu na jeho vyloučení. Východiskem pro zbylé společníky, jež disponují 49% a méně základního kapitálu může být jedině podání návrhu na zrušení jejich účasti ve společnosti soudem podle §148 ObchZ.¹⁷⁸ Naopak T. Dvořák říká, že jelikož se nepřihlíží k vkladu společníka, jehož se týká rozhodnutí, pak stačí souhlas valné hromady zbylých společníků, kteří mají vklady například pouze 15%, když bude mít společník, který porušuje své povinnosti 70% základního vkladu.¹⁷⁹

¹⁷⁴ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁷⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 Cmo 110/1996, ze dne 15. února 1996.

¹⁷⁶ §149 ObchZ.

¹⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 481

¹⁷⁸ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 221, shodně FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, str. 361

¹⁷⁹ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 196

Půjdeme-li podle ustanovení obchodního zákoníku, dikce v §149 ObchZ. hovoří o tom, že „s podáním tohoto návrhu (pozn. na vyloučení) musí souhlasit společníci, jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu.“ Dále v §127 odst. 5 písm. b) ObchZ. „společník nemůže vykonávat hlasovací právo, jestliže valná hromada rozhoduje o podání návrhu na jeho vyloučení.“ Dále §127 odst. 6 ObchZ. odkazuje na úpravu akciové společnosti v §186c ObchZ., a totiž že „způsobilost valné hromady činit rozhodnutí a při hlasování na valné hromadě se nepřihlíží k akciím nebo zatímním listům, s nimiž není spojeno hlasovací právo, nebo pokud nelze hlasovací právo, které je s nimi spojeno, vykonávat.“

Z uvedených skutečností výše bych dovodila dva závěry. Ustanovení §149 hovoří jasně, že s podáním „návrhu (pozn. na vyloučení) musí souhlasit společníci, jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu.“ Z čehož dle mého názoru jasně plyne, že je potřeba souhlasu společníků, kteří mají alespoň 51% základního vkladu. Mám za to, že by nemělo být možné, aby stačily k souhlasu s návrhem pouze hlasy na 15% základního vkladu, jelikož by to mohlo být zneužitelné i přesto, že finální rozhodnutí o vyloučení činí soud. Druhý závěr se týká toho, že jak ustanovení §127 odst. 5 písm. b) ObchZ. tak §186c ObchZ., hovoří pouze o hlasování na valné hromadě, nikoli o rozhodování mimo ji. Otázka je, zda použijeme analogii legis a na hlasování mimo valnou hromadu použijeme analogicky ustanovení o hlasování na valné hromadě. Ustanovení §130 odst. 1 ObchZ. týkající se hlasování mimo valnou hromadu ve své poslední větě říká, „že většina se počítá z celkového počtu hlasů příslušejících všem společníkům.“ Z čehož dle mého názoru plyne, že kdyby se hlasovalo mimo valnou hromadu o souhlasu s podáním návrhem na vyloučení společníka soudem, bylo by potřeba souhlasu těch, jejichž vklad je alespoň 51%.

Avšak J. Holejšovský ve své stati konstatuje, že rozhodují-li společníci mimo valnou hromadu podle ustanovení §130 ObchZ., „je zřejmé, že se jedná o konstrukci valné hromady bez fyzického shromáždění společníků. Nejde tedy o rozhodování dohodou, ale podle stejných pravidel, podle jakých rozhoduje valná hromada, ovšem bez konání shromáždění.“¹⁸⁰ Shodně J. Dědič zastává názor, že k usnesení mimo valnou hromadu je potřeba stejný počet hlasů jako při rozhodování na valné hromadě, s použitím ustanovení o zákazu výkonu hlasovacích práv ve vazbě na

¹⁸⁰ Obchodněprávní revue č. 6/2011. Str. 164

ustanovení §186a ObchZ., tedy že se nepřihlíží k hlasům, které nemůže společník vykonat.¹⁸¹ Také I. Štenglová zastává stejný názor, „*při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí se k hlasům tohoto společníka nepřihlíží.*“¹⁸²

Z těchto všech tezí, které jsem předložila, i z mých předchozích závěrů, je nutno udělat konečný závěr. Původně jsem se přikláněla k názoru K. Eliáše, že nelze podat návrh na vyloučení společníka, jež má 51% základního kapitálu (viz předchozí závěry). Ovšem koná-li se hlasování mimo valnou hromadu podle stejných pravidel jako na valné hromadě, mé závěry o možnosti rozhodnout mimo valnou hromadu o souhlasu s podáním návrhem na vyloučení společníka soudem, ke kterému by bylo potřeba souhlasu těch, jejichž vklad je alespoň 51%, jsou negovány. Proto se nyní přikláním k názoru T. Dvořáka, i podle logického uspořádání zákona ve svých článcích §149, §127 odst. 5 písm. b) a §186c ObchZ, že podat návrh na vyloučení společníka soudem mohou společníci, i když nemají alespoň 51% základního kapitálu, jelikož se nepřihlíží k vkladu společníka, jehož se týká rozhodnutí a pak tedy stačí souhlas valné hromady zbylých společníků. Ovšem myslím si, že by záleželo ve finále ale stejně na soudu, k jakému výkladu se přikloní.

Aktivní legitimaci k podání návrhu na vyloučení společníka má pouze společnost sama. Je vyloučeno, aby návrh podal jiný společník svým jménem nebo jako zákonný zástupce společnosti ze zákona podle §131a ObchZ. Možností je, že společník podá návrh na vyloučení jiného společníka ze společnosti „*jako zmocněnec na základě plné moci udělené mu jednatelem.*“¹⁸³ Návrh se podává na příslušný krajský soud, který je rejstříkovým soudem společnosti¹⁸⁴ Společnost nese důkazní břemeno v soudním sporu, což znamená, že musí dokázat, zda jsou splněny všechny podmínky pro vyloučení společníka.¹⁸⁵

Vyhoví-li soud návrhu na vyloučení společníka ze společnosti, pak jeho účast na společnosti zaniká dnem právní moci rozhodnutí. Uvolněný obchodní podíl přechází na společnost a ta je povinna s ním naložit podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Vyloučený společník má právo na vypořádací podíl. Dnem právní moci rozhodnutí o

¹⁸¹ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1154-1155

¹⁸² BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 271

¹⁸³ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1280

¹⁸⁴ §200e OSŘ a §9 odst. 3 písm. g) OSŘ

¹⁸⁵ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1283

vyloučení se také mění ex lege společenská smlouva a jednatel je povinen vyhotovit její nové znění a uložit jí do sbírky listin.

Judikatura soudů je v tomto tématu poměrně rozsáhlá, za zmínku jistě stojí rozhodnutí Krajského soudu v Brně¹⁸⁶ citované literaturou,¹⁸⁷ se kterým se neztotožňuje ani K. Eliáš, ani já. Soud posoudil neoprávněné vybrání částky 180 tis. Kč z účtu společnosti sice jako závažné porušení povinností společníka, avšak dle soudu toto jednání nenaplnňuje znaky soustavnosti nebo opakování, a proto ho nelze ze společnosti vyloučit. Dle mého názoru soud nesprávně zhodnotil tuto skutečnost, jelikož znak soustavnosti byl naplněn tím, že společník částku zadržoval a nechtěl ji vrátit. Jak také píše K. Eliáš, „soud přehlédl, že i vědomá nečinnost naplňuje znaky protiprávnosti.“¹⁸⁸

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí také potvrdil úvahu Vrchního soudu v Olomouci, která se týkala výzvy k ukončení porušování povinností. Společnost podala návrh soudu na vyloučení společníka, ve kterém popsala dva skutky protiprávního jednání, a to nedodání výpisu z rejstříku trestů a „přebírání heren pro konkurenční společnost.“ Ovšem výzva společnosti k ukončení protiprávního jednání byla spojena pouze s nedodáním výpisu z rejstříku trestů. Proto dovolací Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v tomto postupu odvolací Vrchní soud správně, jelikož s druhým uvedeným jednáním, „přebírání heren pro konkurenční společnost, nebyla spojena žádná výzva společnosti k odstranění závadného stavu s upozorněním na možnost podání návrhu soudu na vyloučení společníka ve smyslu ustanovení §149 ObchZ.“ Vrchní soud tedy nemohl vyhovět návrhu na vyloučení z druhého uvedeného protiprávního jednání, jelikož nebyly splněny všechny zákonem dané podmínky na návrh na vyloučení.¹⁸⁹

4.8 Zrušení účasti společníka soudem

Společnost s ručením omezeným je společenstvím vázaným, jelikož zákon zakazuje ze společnosti vystoupit. Pojem „vystoupit“ znamená „zákaz jakéhokoli ukončení účasti společníka ve společnosti na základě jeho jednostranného právního

¹⁸⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 29/10 Cm 33/93, publikováno v Soudních rozhledech č. 4/1995, str. 89

¹⁸⁷ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁸⁸ ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4405/2010 ze dne 30. listopadu 2011

úkonu.“¹⁹⁰ Účast na společnosti je vázána na obchodní podíl, tudíž jednostranné vystoupení by mělo zásadní vliv na základní kapitál společnosti, proto by věřitelé nebyli dostatečně chráněni. Je třeba myslet ale i na ochranu společnosti a ostatních společníků.¹⁹¹

Společník tedy nemůže ani svou účast na společnosti vypovědět, ani odstoupit od společenské smlouvy. Je tedy třeba myslet na situace, kdy společník již nechce setrvat ve společnosti a tudíž by to bylo „v rozporu se základními principy soukromého práva i spravedlnosti.“¹⁹²

Společník může ukončit svou účast na společnosti smluvně, tedy buď dohodou o ukončení účasti všech společníků anebo převodem svého obchodního podílu, je-li to možné. Pokud by ale společník chtěl vystoupit jednostranně, nebo by nebylo možno vystoupit smluvně, zbývá mu poslední možnost a tou je podání návrhu na zrušení své účasti ve společnosti soudem podle §148 odst. 1 ObchZ.¹⁹³

Je více než logické, že má-li společnost jediného společníka, tímto způsobem ji společník opustit nemůže, jelikož by vznikla společnost bez společníků, nastal by protiprávní stav. Samozřejmě má tento společník v rukou ale jiné nástroje, jak se vyvázat ze společnosti, ať už převést svůj obchodní podíl, zrušit společnost s likvidací atd.¹⁹⁴

Jedinou podmínkou, kterou je nutno splnit, aby soud rozhodl ve prospěch navrhovatele a jeho účast ve společnosti ukončil je ta, aby společník prokázal že na něm nelze „spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.“¹⁹⁵ Důvody mohou být také orientačně vymezeny ve společenské smlouvě, ale soud tím není vázán,¹⁹⁶ protože zda je tato podmínka naplněna, záleží jako v předchozím případě pouze na posouzení soudu podle konkrétních situací daného případu. Skutečnost, zda lze nebo nelze na společníkovi požadovat, aby ve společnosti setrval, je třeba posuzovat i

¹⁹⁰ DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 328

¹⁹¹ Společníkem ve společnosti proti své vůli [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnikem-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-proti-sve-vuli-80269.html>>.

¹⁹² ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, str. 127

¹⁹³ Také v případě fúze, rozdělení a změny právní formy společnosti může společník ukončit svou účast na společnosti, nesouhlasil-li se změnou.

¹⁹⁴ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 196

¹⁹⁵ §148 odst. 1 ObchZ.

¹⁹⁶ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 197

vzhledem k zájmům společnosti.¹⁹⁷ Návrh na zrušení účasti tedy prochází tzv. dvěma testy, zda jsou dány pro zrušení účasti vážné důvody a zda by způsobená újma při zrušení účasti nebyla nespravedlivá vůči společnosti nebo ostatním společníkům.¹⁹⁸

A co k tomu říká judikatura? Soudní rozhodnutí Krajského soudu shledalo, že důvodem, pro který lze zrušit účast společníka ve společnosti, může být to, když nelze dosáhnout předmětu podnikání společnosti uvedeného ve společenské smlouvě a tím tedy i naplnit účel existence společnosti. Dalším důvodem může být i to, když je znemožněno vykonávat hlasovací právo pro nepřítomnost společníka.¹⁹⁹

Nejvyšší soud se zabýval také tím, pro jaké důvody lze ukončit účast společníka ve společnosti. Lze mezi ně zařadit „zejména důvody týkající se osoby společníka, jako zdravotní, ekonomické a ostatní důvody - například zvolení či jmenování do funkce neslučitelné s účastí na podnikání. Mohou spočívat i na straně společnosti, například porušuje-li společnost vůči společníkovi podstatným způsobem své povinnosti, znemožňuje mu řádný výkon jeho společenstevních práv a podobně.“ Dovolací soud řešil v tomto případě otázku, zda může být důvodem pro zrušení účasti společníka takový rozpor mezi společníky, pro který společnost prakticky nevyvíjí žádnou činnost. Došel k závěru, že rozpor mezi společníky nemůže být důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti. Argumentoval tím, že řešení této situace nabízí společníkům ustanovení §68 odst. 6 písm. c) ObchZ., kde je stanoveno, že pokud mezi sebou mají společníci nepřekonatelné rozpory, pro které není společnost schopna vykonávat svou činnost, je to důvodem pro zrušení společnosti s likvidací. Důvodem pro tento postup je ten, aby bylo zachováno rovné postavení všech společníků ve společnosti, čímž je právě zrušení celé společnosti s likvidací, nikoli ukončení účasti jen některého ze společníků.²⁰⁰

Aktivní legitimaci k podání návrhu na zrušení účasti ve společnosti má pouze společník, který dále nechce setrvat ve společnosti z důvodu uvedeného v zákoně. Žalobu nemůže podat jeden společník na druhého. Návrh se podává na příslušný krajský soud, který je rejstříkovým soudem společnosti.²⁰¹ Povinnost tvrzení a důkazní břemeno v soudním sporu nese společník, jež chce zrušit svou účast, což

¹⁹⁷ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1271

¹⁹⁸ Společníkem ve společnosti proti své vůli [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnikem-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-proti-sve-vuli-80269.html>>.

¹⁹⁹ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 29/10 Cm 33/93 ze dne 22. února 1995.

²⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 389/2005, ze dne 5. dubna 2006.

²⁰¹ §200e OSŘ a §9 odst. 3 písm. g) OSŘ

znamená, že společník musí uvést důvody a navrhnout důkazy k prokázání toho, že na něm nelze dále spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti.²⁰² Účastníky řízení je společník a společnost.

Vyhoví-li soud návrhu na vyloučení společníka ze společnosti, pak jeho účast na společnosti zaniká dnem právní moci rozhodnutí. Uvolněný obchodní podíl přechází na společnost a ta je povinna s ním naložit podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Vyloučený společník má právo na vypořádací podíl. Dnem právní moci rozhodnutí o vyloučení se také mění ex lege společenská smlouva a jednatel je povinen vyhotovit její nové znění a uložit jí do sbírky listin.

4.9 Rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek společníka

Stejně účinky jako zrušení účasti společníka ve společnosti má prohlášení konkursu na majetek společníka. Je třeba rozlišovat, zda jde o společnost s jedním společníkem, nebo zda jde o společnost s více společníky, protože v těchto odlišných případech se postupuje jinak.

K insolvenčnímu návrhu, podává-li ho dlužník, musí připojit nejen seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením dlužníků, ale i seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, seznam zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek. Je nutné tyto seznamy podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.²⁰³ Nejsou-li tyto seznamy ani v dodatečné lhůtě určené soudem doplněny o stanovené náležitosti, je to důvod pro odmítnutí insolventního návrhu.²⁰⁴

4.9.1 Prohlášení konkursu na majetek společníka ve vícečlenné společnosti

Dnem právních účinků prohlášení konkursu je podle §245 InsZ. okamžik zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku. Tímto dnem zaniká účast úpadce ve společnosti a jeho uvolněný obchodní podíl se nestává součástí konkursní podstaty, ale přechází na společnost, která je povinna s ním naložit podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Také se mění ex lege společenská smlouva a jednatel je povinen vyhotovit její nové znění a uložit ji do sbírky listin. Jak bylo

²⁰² BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 268

²⁰³ §104 odst. 1 a 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále InsZ.)

²⁰⁴ §128 odst. 2. InsZ.

řečeno, uvolněný obchodní podíl se nestává součástí konkursní podstaty, nemůže být zpeněžen správcem konkursní podstaty jako její součást. Do konkursní podstaty připadá „*pohledávka bývalého společníka z práva na vypořádací podíl.*“²⁰⁵ Insolvenčnímu správci se vyplatí ve prospěch majetkové podstaty hodnota vypořádacího podílu v okamžiku splatnosti.

Může nastat skutečnost, že soud zruší konkurs. Může ho zrušit i z jiných důvodů, než pro splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatek majetku společníka. Mezi tyto důvody patří: pokud zjistí insolvenční soud, že dlužníkův úpadek nebyl ani dodatečně osvědčen (došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty dlužníka, pak to neplatí), nebo pokud zjistí insolvenční soud, že žádný věřitel není přihlášený a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny, a dále také rozhodne insolvenční soud o „*zrušení konkursu též na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly.*“²⁰⁶ Dojde-li tedy ke zrušení konkursu z těchto důvodů (tedy kromě zrušení pro splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatek majetku společníka), mohou nastat dvě situace, které záleží na tom, zda společnost již naložila či nikoli s uvolněným obchodním podílem.

Pokud společnost již naložila s uvolněným obchodním podílem podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ., pak se účast společníka, na jehož majetek byl prohlášen konkurs a pak byl následně zrušen, neobnovuje. Rozhodné okamžiky jsou různé podle postupu, který společnost použije. Převede-li společnost obchodní podíl, pak je rozhodným okamžikem uzavření smlouvy. Sníží-li společnost základní kapitál, pak je rozhodným okamžikem právní moc rozhodnutí soudu, kterým se povolí zápis snížení základního kapitálu. Rozdělí-li společnost obchodní podíl poměrně mezi své zbývající společníky, pak je rozhodným okamžikem rozhodnutí o rozdělení obchodního podílu.²⁰⁷ Nebyla-li tedy účast na společnosti obnovena a jestliže insolvenční správce již obdržel vypořádací podíl, je povinen ho vydat oprávněnému

²⁰⁵ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 186

²⁰⁶ §308 odst. 1, písm. a), b), odst. 2 InsZ.

²⁰⁷ DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, str. 1277

bývalému společníkovi. Pokud nebyl ještě insolvenčnímu správci vypořádací podíl vyplacen, pak se uhradí přímo bývalému společníkovi.²⁰⁸

Nestihla-li společnost naložit s uvolněným obchodním podílem, pak se účast společníka na společnosti obnovuje a jeho obchodní podíl přechází zpět do jeho majetku. Pokud již ale společnost vypořádací podíl vyplatila, pak ho společník musí uhradit zpět společnosti do dvou měsíců.²⁰⁹ Neuhradí-li ho, účast na společnosti se neobnovuje. Jak ale podotýká T. Dvořák, vypořádací podíl se vyplácí insolvenčnímu správci, nikoli společníkovi, proto by jej měl nahradit právě insolvenční správce, nikoli společník. Pokud bychom tedy měli vykládat zákon logicky, insolvenční správce tedy musí vyplatit vypořádací podíl bývalému společníkovi a ten ho poté vyplatí zpět společnosti. Lze uvažovat i o tom, že zákon zde dává možnost bývalému společníkovi se rozhodnout, zda chce obnovit svou účast na společnosti a uhradí tedy společnosti vypořádací podíl, nebo zda účast obnovovat nebude a proto společnosti zpět svůj vypořádací podíl neuhradí.²¹⁰

4.9.2 Prohlášení konkursu na majetek společníka v jednočlenné společnosti

V zákoně je upraven postup pro společnost s jedním společníkem v §148 odst. 4 ObchZ. tak, že je-li vyhlášen konkurs na majetek společníka, tak to nemá za následek zánik účasti společníka ve společnosti, jelikož nemůže existovat společnost bez společníka. Obchodní podíl se tedy stává součástí majetkové podstaty, který je pak insolvenčním správcem zpeněžen. Všechna práva spojená s obchodním podílem vykonává insolvenční správce a přijatá plnění patří do konkursní podstaty. Je-li ale obchodní podíl reálně nepřevoditelný, pak může insolvenční správce společnost zrušit s likvidací a výtěžek zahrnout do konkursní podstaty.²¹¹

²⁰⁸ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 188

²⁰⁹ §148 odst.5 ObchZ.

²¹⁰ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 187

²¹¹ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 188

4.10 Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku

Bude-li společníkem s.r.o. obchodní společnost již zrušená rozhodnutím soudu, pak je zde možnost řešit situaci „*zjednodušeným postupem*.“²¹²

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se zabývalo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, ho zařadilo mezi zvláštní způsob rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Předpokladem pro jeho vydání je osvědčení dlužníkovu úpadku, ač tento požadavek není v ustanovení §144 InsZ. výslovně uveden.²¹³ Tento institut se vztahuje na zúžený okruh subjektů, tedy na právnické osoby – obchodní společnosti.

Jistou obdobou zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku podle §144 InsZ. je i ustanovení §308 odst. 1 písm. d) InsZ.: „*Insolvenční soud rozhodne i bez návrhu o zrušení konkursu, zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty.*“ Tento způsob je přípustný pouze u dlužníků fyzických osob - nepodnikatelů.

Dle §144 InsZ. insolvenční řízení pro nedostatek majetku skončí z důvodu úspornosti dříve, než při zrušení konkursu dle ustanovení §308 odst. 1 písm. d) InsZ., tj. „*k rozhodnutí o úpadku dlužníka ani k prohlášení konkursu na jeho majetek v takovém případě vůbec nedojde.*“ Protože čím dříve se stanoví, že majetek dlužníka zcela nepostačuje, tím dříve se může ukončit insolvenční řízení a zrušit konkurs aniž by se vynakládaly další finanční prostředky na další neúčelné pokračování.²¹⁴

Toto rozhodnutí, jak již bylo řečeno výše, nespočívá v absenci úpadkové situace dlužníka, naopak se právě předpokládá. Je zde tedy takový nedostatek dlužníkovu majetku, že nelze předpokládat ani úhradu nákladů insolvenčního řízení. Přihlíží se nejen k vlastnímu majetku dlužníka, „*ale i k možnosti uplatnění neplatnosti nebo neúčinnosti jeho právních úkonů a z toho plynoucí možnosti naplnění majetkové podstaty.*“²¹⁵

Zamítnutí insolvenčního návrhu je možné pouze tehdy, naplní-li se všechny podmínky obsažené v ustanovení §144 odst. 1 InsZ. Insolvenční soud tedy zamítne

²¹² DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 188

²¹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSCR 48/2011, ze dne 31. května 2012.

²¹⁴ KOTOUČOVÁ, J. et al. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 750

²¹⁵ KOTOUČOVÁ, J. et al. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 298-299

insolvenční návrh pro nedostatek majetku, jestliže „*dlužník je obchodní společností, která byla zrušena rozhodnutím soudu, jménem dlužníka podal návrh likvidátor, který byl jmenován soudem ze seznamu insolventních správců, likvidátor dlužníka předloží insolvenčnímu soudu zprávu o tom, že prověřil možnost uplatnit v insolvenčním řízení neplatnost nebo neúčinnost právních úkonů dlužníka, ze seznamu majetku dlužníka a šetření insolvenčního soudu vyplývá, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, a věřitelé dlužníka byli vyhláškou vyzváni ke sdělení údajů o majetku dlužníka a údajů o právních úkonech dlužníka, u kterých by bylo možno uplatnit neplatnost nebo neúčinnost, a žádný majetek ani úkony dlužníka nebyly zjištěny.*“ Pokud bude ale uhrazena požadovaná záloha na náklady insolvenčního řízení, i přes naplnění všech podmínek uvedených výše, soud nemůže insolvenční návrh pro nedostatek majetku zamítnout.²¹⁶

Tento zjednodušený režim připadá v úvahu v případě, kdy je právnická osoba s minimálním nebo nulovým majetkem společníkem s.r.o. také s minimálním nebo nulovým majetkem. Z toho vyplývá, že její vypořádací podíl, který připadá do majetkové podstaty, bude taky nulový nebo minimální.²¹⁷

4.11 Výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka

Mezi způsoby zániku účasti ve společnosti patří i výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu. Jestliže bude mít tedy věřitel proti společníkovi ve společnosti vykonatelnou pohledávku a společník není ochoten ji dobrovolně uspokojit, pak má věřitel právo podat návrh na výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu. Jsou-li splněny všechny náležitosti a soud nařídí výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu, pak dnem právní moci usnesení zanikne účast společníka ve společnosti.

Výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka se provádí podle §320aa, §320ab OSŘ. Tato úprava v OSŘ prošla rozsáhlou novelou účinnou od roku 2013. Novela mění postup tím, že nařizuje dražbu obchodního podílu, je-li obchodní podíl převoditelný. Jestliže není obchodní podíl převoditelný vůbec, pak postihuje

²¹⁶ §144 odst. 2. InsZ.

²¹⁷ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 189

výkon rozhodnutí pohledávku z práva na vypořádací podíl. Tato úprava se před novelou týkala i podílů volně převoditelných.

Pokud tedy soud nařídí výkon rozhodnutí, pak zakáže společníkovi – povinnému, aby obchodní podíl převáděl nebo ho zatěžoval. Pokud je k převodu nebo zatížení obchodního podílu potřeba souhlas valné hromady, pak soud také zakáže valné hromadě, aby tento souhlas udělila. Usnesení soudu se doručí společnosti do vlastních rukou.²¹⁸

Po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se prodá obchodní podíl v dražbě. Dražební vyhlášku doručí soud společnosti,²¹⁹ která je povinna informovat bez zbytečného odkladu společníky o tom, že jí byla dražební vyhláška doručena a že je k nahlédnutí v sídle společnosti. Požádá-li některý společník o opis dražební vyhlášky, pak mu ji společnost na jeho náklady a nebezpečí zašle.²²⁰

Pokud je podíl omezeně převoditelný, pak lze příklep udělit jen tomu, kdo prokáže již před dražbou, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu. Pokud je podíl neomezeně převoditelný, příklep může být udělen komukoli. Je-li dražbě přítomen jiný společník, který učiní stejné nejvyšší podání s jinými dražiteli, pak se udělí příklep právě jemu. Soud si k určení ceny obchodního podílu přibere znalce a společnost musí poskytnout jak soudu, tak znalci, potřebné informace k určení ceny obchodního podílu. Je-li dražba úspěšná, pak se udělení příklepu oznámí jak obchodní společnosti, tak obchodnímu rejstříku.²²¹ Vydražitel se udělením příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí stává společníkem místo toho, jehož obchodní podíl byl vydražen.²²²

Může se stát, stejně jako u konkursu na majetek společníka, že bude pravomocně zastaven výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka ve společnosti. V tomto případě se pak postupuje stejně jako v případě zrušení konkursu, tzn. účast společníka ve společnosti se obnoví, pokud společnost s obchodním podílem ještě nenaložila podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ. Podmínkou je, aby společník nahradil do dvou měsíců společnosti vypořádací podíl.²²³

²¹⁸ §320aa OSŘ.

²¹⁹ §320ab odst. 1 a 3 OSŘ.

²²⁰ §148 odst. 3 ObchZ.

²²¹ §320ab OSŘ.

²²² §148 odst. 3 ObchZ.

²²³ §148 odst. 5 ObchZ.

4.12 Vydání exekučního příkazu k postižení podílu

Vydání exekučního příkazu upravuje zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád. Právní mocí exekučního příkazu k postižení obchodního podílu nastávají stejné účinky jako zrušení účasti společníka soudem. Ovšem až po uplynutí lhůty, která je uvedena ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti. Byl-li v uvedené lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, pak nastávají účinky až po právní moci rozhodnutí o tomto návrhu, není-li obchodní podíl převoditelný.²²⁴

V případě vydání exekučního příkazu se postupuje analogicky jako u výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu.

4.13 Doručení vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě

Tento způsob je shodný jak pro výkon rozhodnutí, tak pro exekuci. Pokud se koná dražba opakovaně a stále není možno obchodní podíl prodat, pak o tom soud bez zbytečného odkladu vyrozumí společnost. Dále se postupuje stejně jako v případě, není-li obchodní podíl převoditelný vůbec, tedy výkon rozhodnutí postihuje pohledávku z práva na vypořádací podíl. Doručení vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě má stejné účinky jako zrušení účasti společníka soudem.²²⁵

²²⁴ §148 odst. 2, písm. d) ObchZ.

²²⁵ §320ab odst. 7 a 8 OSŘ.

5 Následky zániku účasti společníka ve společnosti

5.1 Uvolněný obchodní podíl

Končí-li účast společníka ve společnosti jinak než převodem nebo přechodem obchodního podílu, pak dochází k uvolnění obchodního podílu a ten přechází na společnost. Společnost nemůže nabývat vlastních obchodních podílů smlouvou o převodu, tzn. nabývat obchodní podíl na základě projevu vůle společnosti, ale pokud se jedná o nabytí obchodního podílu na základě zákonem stanovené právní skutečnosti, pak je tento postup možný. Rozhodnutí Nejvyššího soudu konstatovalo, že společnost s ručením omezeným může nabýt obchodní podíl v případě vyloučení společníka a v případech, kdy obchodní zákoník odkazuje na postup podle §113 ObchZ.²²⁶

Společnost, která v souladu se zákonem nabude obchodní podíl, není oprávněna vykonávat práva spojená s obchodním podílem a je povinna s ním naložit podle §113 odst. 5 a 6 ObchZ.

Jak naloží společnost s uvolněným obchodním podílem je na rozhodnutí valné hromady. Pokud má společnost jednoho společníka, pak o tom rozhoduje on sám, viz §132 odst. 1 ObchZ. Rozhodnutí valné hromady nebo jediného společníka musí být notářsky ověřeno. Není-li tento předpoklad splněn, pak je rozhodnutí neplatné. Rejstříkový soud v rámci řízení o zápis rozhodnutí valné hromady nebo jediného společníka může zkoumat, zda je toto rozhodnutí platné.²²⁷

Jak tedy společnost může naložit s uvolněným obchodním podílem? Existují čtyři možnosti: obchodní podíl se převede buď na jiného společníka nebo na třetí osobu, základní jmění společnosti se sníží o částku, která odpovídá výši vkladu, jež se váže k uvolněnému obchodnímu podílu a poslední možností je, že společnost rozdělí uvolněný obchodní podíl mezi zbývající společníky poměrně podle velikosti jejich obchodních podílů.²²⁸

K převodu obchodního podílu na jiného společníka nebo na extranea ze společnosti dochází smlouvou o převodu obchodního podílu (viz kapitola 4.4.1). Smlouvu o převodu podepisuje jednatel, jež je rozhodnutím valné hromady vázán.

²²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 1 Odon 36/97 ze dne 26. srpna 1997. In: DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 336

²²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 282/2010, ze dne 29. března 2011.

²²⁸ §113 odst. 5 a 6 ObchZ.

Zákon nestanovuje, zda má jít o převod úplatný nebo bezplatný, ale jelikož má společnost povinnost vyplatit společníku, jehož obchodní podíl je předmětem převodu, vypořádací podíl, lze dovodit, že převod bude zřejmě úplatný. Rozhodnutí o úplatnosti či bezplatnosti převodu je ponecháno na rozhodnutí valné hromadě. Nabyvatel obchodního podílu je povinen splatit základní vklad, vyloučený společník se dostává do role ručitele za splacení vkladu nabyvatelem obchodního podílu.²²⁹

Co se týká převodu obchodního podílu na třetí osobu, ten je možný po souhlasu valné hromady i když to společenská smlouva nepřipouští, jelikož ustanovení §113 odst. 5 ObchZ. je speciální ve vztahu k §115 odst. 2 ObchZ. Valná hromada rozhoduje o naložení s uvolněným obchodním podílem prostou většinou, neboť je to rozhodování podle §127 odst. 3 ObchZ., protože jde o rozhodování valné hromady „o dalších otázkách,“ které jsou valné hromadě svěřeny zákonem dle §125 odst. 1 písm. o) ObchZ, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného.²³⁰

Nepřevede-li společnost uvolněný obchodní podíl na jiného společníka nebo na extranea, má možnost rozhodnout o snížení základního jmění o částku, která odpovídá výši vkladu, jež se váže k uvolněnému obchodnímu podílu. Lhůta k rozhodnutí je zde stanovena na šest měsíců ode dne uvolnění obchodního podílu. Podmínkou snížení základního kapitálu je, aby byla stále zachována minimální výše základního kapitálu stanovená zákonem. Pokud má tedy společnost základní kapitál 200 tisíc Kč, k tomuto kroku nelze přistoupit. Postup snížení základního kapitálu je dále upraven v §146 a §147 ObchZ. Rozhodnutí valné hromady musí být odsouhlaseno alespoň dvoutřetinovou většinou všech hlasů společníků, není-li ve společenské smlouvě uveden počet hlasů vyšší a je zde nutnost pořízení notářského zápisu.²³¹

Poslední možností, jak naložit s uvolněným obchodním podílem, je rozhodnutí valné hromady o převzetí uvolněného obchodního podílu zbylými společníky v poměru jejich obchodních podílů, a to za úplatu. Musí tedy dojít k rozdělení uvolněného obchodního podílu. Účinností rozhodnutí přechází ex lege na společníky část obchodního podílu a tím se i mění společenská smlouva. K rozhodnutí valné hromady je potřeba prostá většina neboť je to rozhodování podle

²²⁹ : DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 339

²³⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 379

²³¹ §127 odst. 4 a §125 odst. 1, písm e) ObchZ.

§127 odst. 3 ObchZ., protože jde o rozhodování valné hromady „o *dalších otázkách*,“ které jsou valné hromadě svěřeny zákonem dle §125 odst. 1 písm. o) ObchZ., nestanoví-li společenská smlouva něco jiného.

Nedojde-li k převodu obchodního podílu a společnost s ním nenaloží do šesti měsíců od uvolnění podle §113 odst. 6 ObchZ., pak ji soud může bez návrhu i na návrh zrušit a nařídit její likvidaci.

5.2 Právo na vypořádací podíl

Jedním z charakteristických znaků společnosti s ručením omezeným je povinnost vyplatit vypořádací podíl při zániku účasti společníka ve společnosti. Výjimkou je, zanikne-li účast společníka ve společnosti převodem obchodního podílu nebo udělením příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí.²³² Vypořádání není vrácením vkladu, jelikož ustanovení §123 odst. 3 ObchZ. nepřipouští za trvání společnosti vrácení vkladu, ale je vyplacením vypořádacího podílu. Společenskou smlouvou ani stanovami nelze právo na vypořádací podíl vyloučit.²³³

Výše vypořádacího podílu společníka se spočítá poměrem jeho obchodního podílu k obchodním podílům ostatních společníků, ovšem společenská smlouva může určit podíly jiné.²³⁴ Samotná hodnota vypořádacího podílu se zjistí z vlastního kapitálu společnosti z účetní závěrky, která se sestaví ke dni zániku účasti společníka. Společenská smlouva ale může stanovit, že se hodnota podílu zjistí z čistého obchodního majetku, který posoudí ustanovený znalec.²³⁵ Z toho můžeme tedy odvodit, že výše vypořádacího podílu může být, a zpravidla i bude, odlišná od jeho splaceného vkladu v závislosti na hospodářské situaci společnosti. Vypořádací podíl se vyplácí v zásadě v penězích, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy něco jiného. Pokud stanoví jiné plnění, musí být ve společenské smlouvě dostatečně podrobná úprava, „*jaké nepeněžité plnění bude poskytnuto a kdo a jak určí majetkové hodnoty, které mají být oprávněné osoby poskytnuty.*“²³⁶

²³² §61 odst. 2 ObchZ.

²³³ ELIÁŠ, K. et al.: Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání. 5. vydání. Praha: Linde, a.s., 2006, str. 332

²³⁴ §150 odst. 1 ObchZ.

²³⁵ §61 odst. 2 ObchZ.

²³⁶ DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným. Praha: POLYGON, 1999, str. 341

Vyplacení vypořádacího podílu se váže na okamžik, kdy společnost splnila svou povinnost naložit s uvolněným obchodním podílem podle §113 odst. 5 nebo 6 ObchZ., zároveň musí být zcela splacen vklad společníka. Pokud tedy není splacen vklad, pak je společnost povinna vyplatit vypořádací podíl po splacení tohoto vkladu a to bez zbytečného odkladu. Zákon připouští prodloužení lhůty k vyplacení vypořádacího podílu, ovšem je-li tak stanoveno ve společenské smlouvě.²³⁷ Prodloužení lhůty ovšem nesmí být v rozporu s dobrými mravy.²³⁸

²³⁷ §150 odst. 3 ObchZ.

²³⁸ DVORÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, str. 168

6 Španělská právní úprava

Španělská právní úprava ohledně kapitálových společností prošla poslední dobou značnou změnou. Do 1. září 2010 platil zákon č. 2/1995 z 23. března, *o společnosti s ručením omezeným*²³⁹ a *Královský dekret č. 1564/1989 ze dne 22. prosince, kterým se schvaluje revidovaný text zákona o akciových společnostech*.²⁴⁰

Rozdělení materie na tyto dva speciální zákony nebylo důsledkem dekodifikace, jak by se mohlo zdát, ale problém byl v tom, že rozsah těchto dvou zákonů nebylo možné včlenit do Obchodního zákoníku z roku 1885, platného dodnes. Ten obsahoval velice málo článků ohledně akciových společností a vzhledem k tomu, v jaké době byl vypracován, tak zde nebyla ani zmínka o společnosti s ručením omezeným.²⁴¹

Královským dekretem č. 1/2010 ze dne 2. července, kterým se schvaluje revidovaný text zákona o kapitálových společnostech, tedy vznikl nový zákon, který se zabývá materií kapitálových obchodních společností (dále „LSC“).²⁴² Zajímavostí je, že tento zákon se zabývá nejen společností s ručením omezeným a akciovou společností, ale i komanditní akciovou společností.²⁴³

6.1 Základní znaky společnosti s ručením omezeným - *sociedad de responsabilidad limitada (S. R. L.)*

Společnost s ručením omezeným, tzv. *sociedad de responsabilidad limitada* nebo *sociedad limitada (S. R. L.* nebo také *S. L.)*, musí mít základní kapitál nejméně 3.000 €. ²⁴⁴ Podmínkou je, aby byl zcela splacen při vzniku společnosti. ²⁴⁵ Stejně jako v české úpravě, základní kapitál je tvořen vklady společníků, které představují obchodní podíly, a společníci nejsou osobně odpovědní za dluhy společnosti. ²⁴⁶ Jelikož obchodní podíly nemusí být stejné, pak i síla hlasů při hlasování je vyjádřena

²³⁹ La Ley 2/1995, de 23 de marzo, de Sociedades de Responsabilidad Limitada.

²⁴⁰ Real Decreto Legislativo 1564/1989, de 22 de diciembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades Anónimas.

²⁴¹ Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital. [online]. Dostupné z WWW:

<http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/rdleg1-2010.html>.

²⁴² Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

²⁴³ Artículo 1.1 LSC (Článek 1.1 zákona o kapitálových společnostech.)

²⁴⁴ Art. 4.1 LSC

²⁴⁵ Invest in Spain [online]. Dostupné z WWW:

<<http://www.investinspain.org/guidetobusiness/es/9/900023.html>>.

²⁴⁶ Art. 1.2 LSC

různým procentem. Zvláštností je, že se mohou vytvořit obchodní podíly bez práva hlasování a to až do poloviny základního kapitálu.²⁴⁷ Společnost s ručením omezeným může založit jedna fyzická nebo právnická osoba²⁴⁸ a společnost nemá zákonem stanovený maximální počet společníků.²⁴⁹

6.2 Zánik účasti společníka v S. R. L.

Co se týká zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, pro nás je klíčová hlava IX (články 346 až 359) LSC s názvem *Separace a vyloučení společníka*, tzv. *Separación y exclusión de socios*, který je dále rozdělen do tří kapitol: separace společníka – *la separación de socios*, vyloučení společníka – *la exclusión de socios*, společná ustanovení – *normas comunes a la separación y la exclusión de socios*. Dále je pro nás klíčová hlava IV, která pojednává o obchodním podílu, tedy i o jeho převodu a přechodu.

6.2.1 Dobrovolný zánik účasti ve společnosti-separace

Začneme tedy dobrovolným opuštěním společnosti, tzv. separací. Článek 346 blíže definuje situace, kdy má společník právo vystoupit ze společnosti ze zákonných důvodů. Společníci (i ti bez hlasovacího práva), kteří nesouhlasili s následujícími změnami týkající se společnosti, ji mohou opustit. Těmito změnami jsou: prodloužení fungování společnosti (byla-li na zřízena na dobu určitou), znovuoobnovení společnosti, změna doplňkových povinností²⁵⁰ a změna nebo podstatná úprava předmětu podnikání, která se mezi důvody možnosti opustit společnost dostala až zákonem č. 25/2011 s účinností od 1. srpna 2011. Dále společnost mohou opustit ti, kteří nehlasovali pro usnesení, kterým se mění pravidla pro převod obchodního podílu. V případě změny právní formy společnosti (*transformación*) a přemístění sídla do zahraničí, mají společníci právo vystoupit ze

²⁴⁷ Invest in Spain [online]. Dostupné z WWW:

<<http://www.investinspain.org/guidetobusiness/es/9/900023.html>>.

²⁴⁸ Art. 12 LSC

²⁴⁹ Což lze dovodit z dikce ustanovení nejen článku 19.1, který říká, že kapitálová společnost se zakládá smlouvou mezi dvěma a více osobami, pokud se jedná o společnost unipersonální, pak se zakládá zakladatelskou listinou. „*Las sociedades de capital se constituyen por contrato entre dos o más personas o, en caso de sociedades unipersonales, por acto unilateral.*“

²⁵⁰ Tzv. „*cambio prestaciones accesorias.*“ Jde o doplňkové povinnosti společníků, může jít například o starost o management, právní služby, poradenství atd. Nepatří mezi tzv. primární povinnosti společníků, ale mezi doplňkové, z čehož plyne, že stanovy mohou tyto povinnosti zřídit, ale také nemusí. Art. 86-89 LSC. Dále také In: Noticias Jurídicas - Artículos Doctrinales [online]. Dostupné z WWW: <<http://noticias.juridicas.com/articulos/50-Derecho%20Mercantil/200902-02587456321478.html>>.

společnosti za podmínek uvedených v zákoně č. 3/2009 z 3. dubna, *o strukturálních změnách obchodních společností*.²⁵¹ Tyto dohody o změně právní formy se musí uveřejnit v úředním věstníku obchodního rejstříku a společník má právo do jednoho měsíce od zveřejnění ze společnosti vystoupit.²⁵²

Na rozdíl od české úpravy, stanovy společnosti S. R. L. mohou upravit další důvody, pro které má společník možnost vystoupit ze společnosti, než které předpokládá zákon.²⁵³ V tomto případě se musí ale ve stanovách upřesnit, jak se prokáže existence důvodu vystoupení a jakým způsobem a v jaké lhůtě společník bude moci vystoupit. Pokud budou chtít společníci dodatečně vytvořit, změnit nebo zrušit tato ustanovení, pak je zapotřebí souhlasu všech.²⁵⁴

Zajímavé je Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. listopadu 2011,²⁵⁵ které definitivně vyřešilo otázku, zda jsou platná ustanovení ve stanovách, která zakotvují právo společníka vystoupit ze společnosti bez udání důvodu (*ad nutum*). Nejvyšší soud po úvahách, kde se zaobíral touto otázkou, došel k závěru, že stanovy společnosti, jelikož jsou svobodné, poskytují dostatečnou ochranu ustanovením, která umožňují právo společníka na vystoupení ze společnosti *ad notum*.²⁵⁶ Jak dodává Juan Baptista Falos Febrer,²⁵⁷ každé právo musí být uplatňováno v souladu s dobrou vírou, to platí i pro právo vystoupení ze společnosti. Přiznat právo na vystoupení ze společnosti bez jakéhokoliv omezení bezpochyby otevírá dveře k mnoha zneužitím, protože se zapomíná na následky pro samotnou společnost a pro ostatní společníky, jelikož odchodem společníka se může snížit základní kapitál.

²⁵¹ La Ley 3/2009, de 3 de abril, *sobre modificaciones estructurales de las sociedades mercantiles*. Obdoba českého zákona č. 125/2008 Sb., *o přeměnách obchodních společností a družstev*.

²⁵² Art. 348 LSC

²⁵³ Art. 347 LSC

²⁵⁴ Art. 347.2 LSC

²⁵⁵ La Sentencia de 15 noviembre de 2011. Supremo Tribunal. In: Importante Sentencia del Tribunal Supremo sobre el derecho de separación en la sociedad limitada [online]. Dostupné z WWW: <<http://derechomercantiles.espana.blogspot.cz/2012/01/importante-sentencia-del-tribunal.html>>.

²⁵⁶ „La libertad estatutaria proporciona cobertura suficiente a las cláusulas que atribuyen a los socios de una SL un derecho de separación *ad nutum*.“ In: Importante Sentencia del Tribunal Supremo sobre el derecho de separación en la sociedad limitada [online]. Dostupné z WWW: <<http://derechomercantiles.espana.blogspot.cz/2012/01/importante-sentencia-del-tribunal.html>>.

²⁵⁷ Doktor obchodního práva na Univerzitě ve Valencii a advokát. Poznámky na jeho blogu: Comentando la LSC (29): El derecho de separación estatutario "ad nutum" en la SRL, ST del TS de 15 de noviembre de 2011 [online]. Dostupné z WWW: <<http://mercantiljbfayos.blogspot.cz/2012/01/comentando-la-lsc-29-el-derecho-de.html>>.

6.2.2 Nucený zánik účasti ve společnosti - vyloučení

Společnost může vyloučit společníka buď ze zákonného důvodu nebo z důvodu uvedeného ve stanovách. Zákonný důvod je uveden v Art. 350 LSC, který hovoří o tom, že společnost je oprávněna vyloučit společníka, který dobrovolně neplní své závazky vyplývající z tzv. doplňkových povinností (viz. poznámka č. 248), stejně tak jednatele, který porušuje zákaz konkurence nebo byl odsouzen pravomocným rozsudkem za škodu způsobenou společností za jednání v rozporu se zákonem LSC nebo se stanovami společnosti a bez péče řádného hospodáře.

Co se týče důvodů uvedených ve stanovách (Art. 351 LSC), mohou být začleněny do stanov pouze se souhlasem všech společníků a musí být zcela specifikovány. Změna i zrušení těchto ustanovení podléhají opět souhlasu všech společníků.

Vyloučení společníka musí schválit valná hromada a v zápise o hlasování musí být uvedeno, kteří společníci hlasovali pro vyloučení. Pokud chce společnost vyloučit společníka, jehož obchodní podíl představuje 25% a více základního kapitálu, je potřeba kromě souhlasu valné hromady také pravomocné rozhodnutí soudu za předpokladu, že společník s vyloučením nesouhlasí (to neplatí pro jednatele, který porušuje své povinnosti).²⁵⁸

6.3 Další zániky účasti společníka

Co se týká dalších zániků účasti společníka ve společnosti, jistě mezi ně můžeme počítat i zánik samotné společnosti S. R. L. a převod obchodního podílu, jemuž se budu věnovat podrobněji, protože španělská právní úprava je opět rozdílná od české a ráda bych na ni upozornila.

6.3.1 Převod obchodního podílu

Obchodní podíly jsou podle španělského zákona LSC poměrné, neoddělitelné²⁵⁹ a představují základní kapitál společnosti. Obchodní podíl také uděluje jeho legitimnímu majiteli status společníka, z čehož vyplývají jeho

²⁵⁸ Art. 352 LSC

²⁵⁹ Přesná dikce článku 90 LSC zní: „*Las participaciones sociales en la sociedad de responsabilidad limitada y las acciones en la sociedad anónima son partes alícuotas, indivisibles y acumulables del capital social.*“ Sporné zůstává, co je myšleno slovem indivisibles, překlad zní neoddělitelný, nedělitelný. Ovšem sám zákon na jiných místech dělitelnost obchodního podílu připouští, např. v článku 109.3 LSC: „*Si la subrogación fuera ejercitada por varios socios, las participaciones se distribuirán entre todos a prorrata de sus respectivas partes sociales.*“

společnická práva zakotvená ať už v zákoně LSC nebo ve stanovách.²⁶⁰ Stejně jako v českém právu, tak i ve španělském mohou být spojeny s určitým obchodním podílem privilegia, jako je např. větší podíl na zisku, ovšem musí to být jasně zdůvodněno ve stanovách.²⁶¹ Na druhou stranu mohou existovat ale i obchodní podíly bez hlasovacího práva, jejichž hodnota nesmí přesáhnout polovinu základního kapitálu.²⁶²

6.3.1.1 Převod obchodního podílu *inter vivos*

Nestanoví-li stanovy jinak, pak je převod obchodního podílu mezi společníky navzájem, na manžela, na rodiče nebo na děti a na společnost patřící do stejné skupiny, neomezen. V dalších případech je převoditelnost obchodního podílu podrobena pravidlům a omezením ve stanovách, chybí-li úprava, pak v zákoně LSC.²⁶³ Pokud tedy společnost neupraví ve svých stanovách další pravidla, pak se řídí převod ustanovením Art. 107.2 LSC.

Společník, který chce převést svůj obchodní podíl (podíly), musí písemně oznámit jednateli, které podíly chce převést, identitu nabyvatele, cenu a další podmínky převodu. Z tohoto ustanovení jasně plyne, že společník může vlastnit více obchodních podílů! Ve španělské právní úpravě tedy není obsaženo kritérium jednotnosti obchodního podílu jako v úpravě české. Převod podléhá souhlasu společnosti, který se přijme na hlasování valné hromady prostou většinou. Společnost také může rozhodnout o tom, že volný obchodní podíl nabude sama.²⁶⁴ Cenu obchodního podílu si stanoví smluvní strany, chybí-li tato dohoda, pak se na návrh jednatelů ustanoví auditor nezávislý na společnosti a obchodní podíl ocení.²⁶⁵

Zákon také omezuje volnost v úpravě převoditelnosti podílu ve stanovách. Zakazuje například naprostou volnost v převodu obchodního podílu *inter vivos*. Stanovy také mohou zakázat volný převod obchodního podílu, ovšem jen tehdy, pokud zároveň dovolují společníkovi kdykoli vystoupit ze společnosti. I přes všechna omezení zákonem, stanovy mohou zakázat dobrovolný převod obchodního podílu

²⁶⁰ Arts. 90 a 91 LSC

²⁶¹ Arts 95 a 96 LSC

²⁶² Art. 98 LSC

²⁶³ Art. 107.1 LSC

²⁶⁴ Art. 107.2.c LSC

²⁶⁵ Art. 107.2.d LSC

inter vivos a také zakázat právo vystoupení ze společnosti, ovšem po dobu ne delší než pěti let od založení společnosti.²⁶⁶

6.3.1.2 Nucený převod obchodního podílu

Nucený převod obchodního podílu na základě výkonu rozhodnutí musí být společností oznámen bez zbytečného odkladu buď soudcem nebo jiným správním úřadem, který má příslušné oprávnění. Koná se buď veřejná dražba nebo jiný typ nuceného převodu, který zná zákon. Po skončení aukce podá soudce nebo oprávněný pracovník společnosti písemnou zprávu o dražbě. Společnost pak do pěti dnů pošle tyto dokumenty všem společníkům. Stanovy mohou upravit předkupní právo ostatním společníkům před konáním dražby.²⁶⁷

6.3.1.3 Převod obchodního podílu mortis causa

V případě smrti stávajícího společníka se jeho dědic stává společníkem společnosti. Přesto mohou stanovy určit předkupní právo uvolněného obchodního podílu buď ostatním společníkům, není-li jich, pak předkupní právo společnosti. Hodnota podílu se určí podle stejného postupu jako u převodu obchodního podílu inter vivos a platí se v hotovosti. Převzít obchodní podíl je třeba do tří měsíců.²⁶⁸

6.4 Následky ukončení účasti společníka ve společnosti

Společník, jehož účast na společnosti zanikla, má právo na vypořádací podíl. Pokud chybí nějaká dohoda mezi společností a společníkem o adekvátní hodnotě vypořádacího podílu nebo o tom, kdo a jakým způsobem ocení vypořádací podíl, pak se ustanoví auditor, který podle účetnictví společnosti určí hodnotu podílu. Auditora jmenuje obchodní rejstřík na žádost společnosti nebo na žádost společníka, jehož obchodní podíl je předmětem ohodnocení.²⁶⁹ Co se týká odměny auditora, pak ho hradí v zásadě společnost, nicméně v případě vyloučení společníka může společnost náklady odečíst od vypořádacího podílu.²⁷⁰ Do dvou měsíců od ocenění vypořádacího podílu má společník právo na vyplacení.²⁷¹ Stejně jako v české úpravě,

²⁶⁶ Art. 108 LSC

²⁶⁷ Art. 109 LSC

²⁶⁸ Art. 110 LSC

²⁶⁹ Art. 353 LSC

²⁷⁰ Art. 355 LSC

²⁷¹ Art. 356 LSC

i ve Španělsku mají společníci, jimž zanikla účast na společnosti, ručební povinnost.²⁷²

Co se stane s uvolněným obchodním podílem? LSC připouští dvě východiska.²⁷³ Buď společnost sníží základní kapitál nebo sama nabude uvolněný obchodní podíl. Snížení základního kapitálu nesmí klesnout pod zákonem stanovenou hranici minimálního základního kapitálu (3.000 €), byl by to totiž jinak důvod pro zrušení společnosti.²⁷⁴ Jednatelé společnosti jsou povinni bez zbytečného odkladu informovat obchodní rejstřík o tom, že došlo ke snížení základního kapitálu nebo že společnost nabyla obchodní podíl. Mezi dalšími informacemi, které poskytnou, jsou i důvody, které vedly k těmto skutečnostem, jména společníků, jejichž účast zanikla a také den a částku vyplacení vypořádacího podílu.²⁷⁵

²⁷² Art. 357 LSC

²⁷³ Arts. 358 a 359 LSC

²⁷⁴ Art 358.2 LSC

²⁷⁵ Art. 358 a 359 LSC

7 Závěr

Závěrem bych chtěla shrnout poznatky, které mi psaní této práce přineslo. Důvodem pro výběr tohoto tématu bylo tedy nejen předložit ucelený přehled jednotlivých zániků účasti společníka ve společnosti, ale také zhodnotit následky pro společnost a popsat alespoň obecně španělskou úpravu týkající se zániku účasti společníka ve společnosti.

Při studování literatury jsem se setkala s několika problémy. Jelikož právo patří mezi obory progresivní, je zřejmé, že mnohé publikace jsou z jistého pohledu zastaralé. Na druhou stranu, základní instituty se od vzniku obchodního zákoníku moc nezměnily. Samozřejmě je nutné pracovat hlavně s aktuálním zákonem, avšak byla-li provedena nějaká novela účinná od ledna 2013, chybí výklad i judikatura. Ale tento problém nepovažuji za nijak zásadní, jelikož literatura se stále obnovuje v aktualizovaných vydáních.

Dalším problémem shledávám to, že se autoři někdy ve svých názorech rozcházejí. Snažila jsem se ale v těchto případech poskytnout můj pohled na věc podložený rozumnými argumenty, se kterými se jistě nemusí každý ztotožnit, avšak ani já se neztotožnila s argumenty některých autorů. Tento problém ale také nepovažuji za nijak zásadní, jelikož mě to přimělo více přemýšlet o tématu a poskytnout nějaké logické východisko.

Co se týká judikatury soudů, k danému tématu diplomové práce je velice rozsáhlá. Některá rozhodnutí Nejvyššího soudu bych považovala za zásadní, nejen proto, že jsou citována v mnohé literatuře, ale také proto, že vnášejí do právní úpravy, týkající se zániku účasti společníka ve společnosti, jednotu ve výkladu některých pojmů, které jsou v zákoně velmi obecné. Na druhou stranu, najdou se i taková rozhodnutí, která byla a dle mého názoru stále budou minimálně sporná.

Mám-li zhodnotit španělskou právní úpravu, musím říci, že španělský zákon o kapitálových společnostech je velice přehledný, na rozdíl od české úpravy, která je roztráštěná do celého obchodního zákoníku, ať už v obecné části, tak v části týkající se jen společnosti s ručením omezeným. Španělský zákon o kapitálových společnostech, jelikož obsahuje materii společnosti s ručením omezeným, komanditní akciové společnosti a akciové společnosti dohromady, tak porovnává přehledným způsobem jednotlivé rozdíly ve společnostech, například v článku čtyři se věnuje jen základním kapitálům všech společností. Spatřuji v tomto systému

velikou výhodou, protože si myslím, že nejen pro španělskou právní obec, ale také pro laiky, je tato přehledná úprava podána srozumitelnější formou, než je koncipován náš obchodní zákoník.

V návaznosti na to nesmím opomenout, že po prostudování nového zákona č. 90/2012 Sb., *o obchodních společnostech a družstvech* (zákon o obchodních korporacích), který s účinností od 1. ledna 2014 nahradí mimojiné stávající obchodní zákoník, musím říci, že dle mého názoru je právní úprava ohledně zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným daleko přehlednější než úprava stávající. Není mým úkolem zde popisovat jednotlivé změny, které nový zákoník přinese, ovšem je pro mne velice zajímavý poznatek, že v novém zákoníku jsou změny, které se velice blíží španělské právní úpravě. Například v nynější české úpravě platí kritérium jednotnosti obchodního podílu, což znamená, že společník nemůže vlastnit více obchodních podílů. Naopak španělská úprava týkající se obchodního podílu připouští vlastnictví více podílů, stejně tak nová česká právní úprava platná od roku 2014. Další podobu nového zákona se španělským spatřuji v institutu vystoupení společníka ze společnosti. Společník, který nebude souhlasit s rozhodnutími valné hromady například o prodloužení trvání společnosti, může ze společnosti vystoupit. Naprosto stejná je i španělská právní úprava.

Vrátím-li se ještě ke stávající právní úpravě v obchodním zákoníku, myslím si, že celkově jsou typy zániku účasti společníka upraveny značně kogentně. Osobně bych například poskytla větší svobodu v možnosti vystoupení společníka ze společnosti, jelikož to je nyní možné jen díky pravomocnému rozhodnutí soudu, kterému je naopak dána velká volnost při rozhodování, protože obchodní zákoník neobsahuje ani demonstrativní výčet toho, kdy nelze na společníku spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Lze se jistě inspirovat judikaturou, avšak každé nové rozhodnutí soudu může podléhat jiným odůvodněním s odkazem na konkrétní situace, které mohou nastat. Dala bych také větší volnost společenské smlouvě, kde by si mohli sami společníci dohodnout, kdy a jak může společník odejít nebo ho může společnost vyloučit, samozřejmě vše ve shodě se zásadami poctivého obchodního styku.

Ovšem mé úvahy *de lege ferenda* jsou ale myslím zcela liché, jelikož nová právní úprava obchodních společností zcela změní nynější pojetí obchodního zákoníku a tato práce se stane již za pár měsíců pouhou vzpomínkou na zákon č. 513/1991 Sb.

8 Seznam použité literatury

8.1 Monografie

- BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. Společnost s ručením omezeným. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 677 s. ISBN 80-7179-441-4.
- DĚDIČ, J. et al. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: POLYGON, 2002, 1742 s. ISBN 80-7273-071-1.
- DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu. Praha: POLYGON, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2.
- DVOŘÁK, T.: Valná hromada s. r. o. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, 435 s. ISBN 978-80-7357-710-0.
- DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. ASPI-Wolters Kluwer, 2008, 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7.
- ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 503 s. ISBN 978-80-7400-048-5.
- ELIÁŠ, K.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, 256 s. ISBN 80-7175-047-6.
- ELIÁŠ, K.: Obchodní společnosti. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1994, 338 s. ISBN 80-7049-090-X.
- ELIÁŠ, K. et al.: Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání. 5. vydání. Praha: Linde, a.s., 2006, 975 s. ISBN 80-7201-624-5.

- FALDYNA, F., BEJČEK, J., HAJN, P. et al. Obchodní zákoník s komentářem, I. Díl. 1. vydání. Praha: CODEX, 2000, 647 s. ISBN 80-86395-06-5.
- HOLEJŠOVSKÝ, J.: Valné hromady společností s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 526 s. ISBN 978-80-7400-391-2.
- JASANSKÝ, J., BÁČA, J., MACEK, J. et al. Ukončení podnikání obchodních společností, družstev a státních podniků. Ostrava: MONTANEX a. s., 1997, 182 s. ISBN 80-85780-80-1.
- KOBLIHA, I., KALFUS, J., KOVAŘÍK, Z. Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem. Praha: Linde, a.s., 2006, 1554 s. ISBN 80-7201-564-8.
- KOTOUČOVÁ, J. Et al. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1122 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
- POKORNÁ, J.: Subjekty obchodního práva. 1. vydání. Brno: DIOXER, 1997, 379 s. ISBN 80-210-1519-5.
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 1514 s. ISBN 80-7179-346-9.
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. et al. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.
- VARELA LÓPEZ, R.: Diccionario escolar de la lengua española. León (España): Editorial Everest, 2009, 1256 s. ISBN 978-84-441-1023-3.

8.2 Judikatura

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 700/2004, ze dne 20. července 2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Odon 110/1997, ze dne 7. října 1997.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 221/2005, ze dne 5. dubna 2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1080/2011, ze dne 22. května 2012.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Odon 61/1996, ze dne 25. března 1997.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 414/2003, ze dne 24. dubna 2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1339/2004, ze dne 13. prosince 2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4405/2010 ze dne 30. listopadu 2011.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 389/2005, ze dne 5. dubna 2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSCR 48/2011, ze dne 31. května 2012.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 282/2010, ze dne 29. března 2011.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 Cmo 120/1994 ze dne 15. března 1995.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olom. sp. zn. 3 Cmo 110/1996, ze dne 15. února 1996
- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp.zn. 29/10 Cm 33/1993 ze dne 22.února 1995.
- La Sentencia de 15 noviembre de 2011. Supremo Tribunal. España.

8.3 Právní předpisy

- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
- La Ley 2/1995, de 23 de marzo, de Sociedades de Responsabilidad Limitada.
- La Ley 3/2009, de 3 de abril, sobre modificaciones estructurales de las sociedades mercantiles
- Real Decreto Legislativo 1564/1989, de 22 de diciembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades Anónimas.
- Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

8.4 Internetové zdroje

- Německé obchodní právo [online]. Dostupné z WWW:
<<http://www.nemeckepravo.cz/2/37-nemecke-pravo-obecne/97-nemecke-obchodni-pravo.html> >.
- Počet obchodních společností [online]. Dostupné z WWW:
<<http://www.mediafax.cz/ekonomika/3221194-Pocet-obchodnich-spolecnosti-v-CR-se-vloni-zvysil-o-5-4-procenta> >.
- ČEKIA: Navzdory krizi se Češi podnikat nebojí [online]. Dostupné z WWW:
<<http://www.ckia.cz/cz/archiv-tiskovych-zprav/205-tz110125>>.
- Podíl na likvidačním zůstatku obchodní společnosti [online]. Dostupné z WWW:<http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_200.htm>.
- Společníkem ve společnosti proti své vůli [online]. Dostupné z WWW:
<<http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecnikem-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-proti-sve-vuli-80269.html>>.
- Invest in Spain [online]. Dostupné z WWW:
<<http://www.investinspain.org/guidetobusiness/es/9/900023.html>>.
- Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital. [online]. Dostupné z WWW:
<http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/rdleg1-2010.html>.
- Noticias Jurídicas - Artículos Doctrinales [online]. Dostupné z WWW:
<<http://noticias.juridicas.com/articulos/50-Derecho%20Mercantil/200902-02587456321478.html>>.
- Importante Sentencia del Tribunal Supremo sobre el derecho de separación en la sociedad limitada [online]. Dostupné z WWW:
<<http://derechomercantiles.ana.blogspot.cz/2012/01/importante-sentencia-del-tribunal.html>>.
- Comentando la LSC (29): El derecho de separación estatutario "ad nutum" en la SRL, ST del TS de 15 de noviembre de 2011 [online]. Dostupné z WWW:
<<http://mercantiljbfayos.blogspot.cz/2012/01/comentando-la-lsc-29-el-derecho-de.html>>.

8.5 Odborná stat'

- Obchodněprávní revue č. 6/2011. Str. 164

9 Resumé

Esta tesis esta tratando sobre la exclusión y separación del socio de la sociedad de responsabilidad limitada. En primer título estoy acercando la sociedad de responsabilidad limitada, su historia y su atributos mayores y también estoy escribiendo sobre la participación social. Segundo título es sobre derechos y deberes del socios en la sociedad. Estos dos títulos primeros son muy importante para comprender toda la materia siguiente, que es el foco de mi tesis.

El tercero título es el foco de mi tesis y está tratando sobre posibilidades como acabar la preseca en la sociedad. Exclusión y separación del socio de la sociedad es posible por varios vías. Y estas son: disolución y liquidación de la sociedad, la muerte del socio, la liquidación de la sociedad que es el socio, la transmisión de las participaciones, el acuerdo de todos socios sobre separación, exclusión de la junta general, exclusión del tribunal, anulación de presencia del socio del tribunal y la subasta.

En el título cuarto estoy escribiendo sobre las consecuencias para el socio y también para el sociedad limitada. La sociedad tiene que indemnizar el participación social al socio. El último título está tratando sobre la exclusión y separación del socio de la sociedad limitada en España. En España no se necesita acuerdo de todos los socios para separarse.

Estoy trabajando no solamente con la literatura especialidada jurídica y comentarios al códigos, pero también con las leyes checas y españolas y con la judicatura de tribunales.